Riksdagens protokoll 1991/92:61

Tisdagen den 11 februari

Kl. 14.00–16.22

Protokoll 1991/92:61

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollet för den 5 februari.

2 § Svar på fråga 1991/92:339 om svensk praxis för diplomatiskt erkännande av länder

Anf. 1 Utrikesminister MARGARETA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Hans Göran Franck har frågat mig vilka kriterier som gäller för svenskt diplomatiskt erkännande och om någon förändring har skett i vår praxis.

Svensk politik vad gäller erkännanden av nya stater följer de folkrättsliga principer som ett stort antal länder bekänner sig till. Nu, liksom tidigare, kräver vi att det finns ett folk, ett territorium samt en regering som förmår utöva kontroll över territoriet. Bedömningen av huruvida dessa tre kriterier för erkännande föreligger måste ske med hänsyn till omständigheterna i det konkreta fallet.

Kriteriet folk är uppfyllt beträffande de stater vi nyligen erkänt. Kravet på territorium innebär inte att territoriet måste vara i detalj fixerat genom en gränsdragning – Israel invaldes i FN 1949 trots att gränserna var omstridda. Kravet på kontroll skall sammanvägas med andra folkrättsliga hänsyn – en rätt till självbestämmande kan sålunda kompensera viss brist på kontroll som är en följd av yttre påverkan.

Någon plikt att erkänna nya stater finns inte i folkrätten. Vid några tillfällen har Sverige av politiska skäl valt att avvakta med erkännanden. Så var fallet med Nordvietnam, som erkändes år 1969, DDR, som erkändes år 1972 och Nordkorea, som erkändes först år 1973.

I övrigt har Sverige undvikit att foga politiska villkor eller förutsättningar till de tre juridiska kriterierna – och detta trots att sådana villkor varit fullt möjliga enligt folkrätten.

Den situation vi – tillsammans med andra regeringar – nu står inför präglas av unika företeelser som Sovjetunionens upplösning och Jugoslaviens sönderfall, samtidigt som det internationella samfundet, inte minst inom EG:s och ESK:s ramar, utvecklat nya samarbetsformer för att i de nya staterna säkra en respekt för gällande internationella regelverk.

De nya staterna förväntas således ansluta sig till de regler och förpliktelser som Sovjetunionen och Jugoslavien tidigare bekänt sig till, därmed också till de normer om mänskliga rättigheter, demokrati och ekonomisk frihet som Europas stater enats om i Parisstadgan. Detta synsätt på erkännande av nya stater blev särskilt tydligt i fallet Slovenien och Kroatien, där EG låtit en särskild skiljedomskommission granska gjorda åtaganden om mänskliga rättigheter, minoriteters ställning m.m. Regeringen finner det angeläget att även den svenska erkännandepolitiken utgör en del av dessa strävanden för en fungerande rättsordning i Europa.

Vi har också beträffande såväl Baltikum som Kroatien varit öppna för att vid bedömningen av kriteriet kontroll av territorium sammanväga detta kriterium med andra folkrättsliga överväganden. En ny tid kräver nya tänkesätt och nya handlingsmodeller.

Hans Göran Franck har särskilt frågat mig om Cambodja. Cambodja vann sin självständighet år 1955 och erkändes av Sverige samma år. Erkännandet har legat fast sedan dess och varit opåverkat av det förhållandet att Sverige under 1980-talet varken haft förbindelser med exilkoalitionens Demokratiska Kampuchea eller med Phnom Penh-regimen. Detta förklaras av de kriterier som vi tillämpar vad gäller våra relationer med andra länders regeringar. Regeringen i fråga bör ha rimlig kontroll över sitt lands territorium för att man skall kunna betrakta den som en verklig regering och ha förbindelser med den. Varken Demokratiska Kampucheas eller staten Cambodjas regering uppfyllde under 1980-talet detta kriterium.

Denna fråga om förbindelser med en regering är dock inte relaterad till frågan om erkännande av stater.

Anf. 2 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är enligt min mening av stor betydelse att de regler och den praxis som tillämpas av Sverige när det gäller diplomatiska erkännandefrågor upprätthålls med öppenhet och konsekvens.

För ett land som Sverige, vars utrikespolitiska linje är alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig, är dessa frågor ömtåliga och grannlaga. Det gäller för Sverige att upprätthålla respekt och aktning för vår hållning och att vi inte blir involverade i onödiga tvister på grund av förhastade ställningstaganden.

Den här frågan har ju, som utrikesministern berörde något, varit föremål för svar i kammaren när det gäller Nordkorea. Då sades det att vi utöver dessa kriterier skall klarlägga att ett erkännande inte är uttryck för vare sig politiska sympatier eller antipatier.

Den känsliga fråga som det har uppstått diskussioner kring är bl.a. erkännandet av Kroatien, där det vid tidpunkten för erkännandet pågick allvarliga strider. Men till detta kommer att det förelåg ganska bestämda rekommendationer från FN-håll om att man vid denna tidpunkt inte skulle försvåra fredsansträngningarna. Sverige följde i detta fall mer de ståndpunkter som förekom inom EG. Jag tycker att det i viss mån var olyckligt att man inte var mer lyhörd gentemot FN.

Slutligen har jag en fråga till utrikesministern om Cambodja. Vad är det nu som utgör hinder för ett erkännande av staten Cambodja?

Anf. 3 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag delar Hans Göran Francks uppfattning att det är värdefullt att dessa frågor kan redovisas klart och öppet och att vi har en diskussion om dem. Därför var det bra att jag fick möjlighet att svara på denna fråga för att klart kunna redovisa att de grundläggande kriterierna för erkännande ligger fast. Men det som har skett och som jag tar upp i svaret är att vi befinner oss i en ny situation med Sovjetunionens och Jugoslaviens upplösning plus det mycket värdefulla att vi har byggt upp ett regelverk inom Europa. Och vi har alla möjligheter att infoga och inlemma de nya staterna i detta regelverk. Jag tycker att det är ett framsteg i Europa och internationellt att man nu erkänner denna typ av regelverk.

Hans Göran Franck ställde en konkret fråga om Cambodja. Sverige har aldrig averkänt staten, men under en tid under 1980-talet förekom det inte några diplomatiska förbindelser. Sverige genomförde i december via ambassaden i Bangkok ett ackrediteringsbesök i Cambodja, och ett brev undertecknat av statsministern har gjort att ambassadör Ternström i Bangkok nu är sidoackrediterad till Phnom Penh. Sverige har på detta sätt tagit ett initiativ som inte alla länder har gjort. Schweiz och Nederländerna har gjort på detta sätt, men övriga nordiska länder har avvaktat.

Anf. 4 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! I anslutning till det svaret vill jag ställa följande fråga till utrikesministern: Vad anser utrikesministern att nästa steg kan bli när det gäller förhållandet till Cambodja? Är det möjligt att vi får en beskickning där, och öppnar detta möjligheter till bistånd?

Jag delar utrikesministerns uppfattning att en ny tid kräver nya tänkesätt och nya handlingsmodeller. Det är alldeles givet. Men å andra sidan kanske det inte är så preciserat i svaret vad utrikesministern har i tankarna. Jag är ändå tillfredsställd med att de tre kriterierna fortfarande gäller.

Men vi skall också komma ihåg, som utrikesministern säger i sitt svar, att vi av och till av politiska skäl har intagit andra ståndpunkter. Jag tycker att det är viktigt att man, som jag sade i mitt första anförande, försöker att vara så konsekvent som möjligt och inte intar politiska ståndpunkter som kan rubba tilltron till vår utrikespolitik.

Anf. 5 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Visst skall vi sträva efter att vara så konsekventa som möjligt. Samtidigt tror jag att vi nu måste erkänna att vi i Europa i och med Parisöverenskommelsen och ESK:s framväxt har en ny situation, där man även efterfrågar att stater i Europa som vill få komma med i det europeiska samarbetet skall acceptera regler och normer vad gäller mänskliga rättigheter och hänsyn till minoriteter. Detta ser jag som ett framsteg för oss alla.

Anf. 6 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! På den punkten kan jag instämma med utrikesministern. Men när det inom Europa och också inom EG var delade meningar om detta, lyssnade man mer på vad de dominerande länderna inom EG sade än på

uppfattningar som kom från FN-håll genom generalsekreteraren och genom Cyrus Vance.

Jag tycker visserligen att det är viktigt att Sverige beaktar vad som sägs inom EG, men på grund av vår utrikespolitiska huvudlinje är ändå FN det för oss avgörande organet, inte minst med hänsyn till att erkännandefrågorna är globala.

Anf. 7 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Ja, FN är kolossalt viktigt för oss. Nu var det inte något FN-beslut i frågan, utan det var precis som Hans Göran Franck säger fråga om en oro som uttalades av den specielle emissarien. Jag tycker att det finns anledning att konstatera att denna oro så här långt inte besannats. Även om dagens rapporter är dystra har vi nu i det sönderfallande Jugoslavien haft den hittills längsta vapenvilan. Denna oro har alltså så här långt inte bekräftats. Det var ju olika åsikter om hur detta erkännande skulle inverka på den jugoslaviska situationen.

Anf. 8 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag vill bara avsluta med att säga att det är mycket viktigt att vi intar en strikt men samtidigt förhållandevis generös hållning i dessa frågor. Jag hoppas när det gäller Cambodja att förbindelserna med det landet snabbt skall kunna utvecklas i en riktning som verkligen kan gynna freden och samförståndet där och att Sverige verkar för att också andra länder följer efter.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1991/92:368 om skogsteknikerutbildningen

Anf. 9 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Ulf Melin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att tillgodose skogsnäringens behov av skogstekniker i södra Sverige.

Som Ulf Melin har angett i sin fråga har regeringen i årets budgetproposition föreslagit att Lantbruksuniversitetet skall spara 30 milj.kr. nästa budgetår. Det framgår av budgetpropositionen att det är Lantbruksuniversitetet självt som beslutar om hur besparingar skall göras. Bakgrunden till detta är att varken riksdagen eller regeringen detaljstyr Lantbruksuniversitetets resursanvändning eller lokaliseringen av verksamheterna. Detta har nyligen slagits fast av riksdagen.

Inom Lantbruksuniversitetet pågår sedan ett par år en total översyn av skogsutbildningarnas innehåll och omfattning. Som ett led i denna översyn har skogsbruket lämnat uppgifter om sina önskemål för framtiden. Detta arbete är ett av underlagen i Lantbruksuniversitetets planering av besparingsarbetet. Inom ramen för denna planering har universitetets styrelse nyligen beslutat att skogsteknikerutbildningen i Värnamo skall läggas ned i slutet av nästa år. Styrelsen har samtidigt beslutat att skogsfakulteten i den översyn som pågår av utbildningarna särskilt skall beakta behovet av kunskaper om

de sydsvenska skogliga förhållandena. Arbetet, som skall bedrivas i en särskild grupp, skall vara klart i ett första steg i sommar och slutligt sommaren 1993.

Skogsproduktionen i södra Sverige är betydande, och det är min mening att de framtida skogsutbildningarna måste beakta detta förhållande. Det är alltså viktigt att skogsutbildningarna uppfyller de krav som framtiden ställer. Jag kommer därför att noga följa arbetet med översynen.

Anf. 10 ULF MELIN (m):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jag hade väl i stort sett förväntat mig det svar som jag nyss har fått, men jag kan konstatera att det beslut som SLU har fattat är djupt olyckligt. Det innebär att man inte kommer att ha någon högre skogsutbildning i södra Sverige, utan att denna kommer att koncentreras till Mellansverige och norra Sverige. Samtidigt vet vi att 20 % av skogen finns i Götaland och att 30 % av tillväxten och 40 % av skogsbruksvärdet finns där. Dessutom finns 40 % av arbetstillfällena i södra Sverige.

I den besparing som jordbruksministern anger ingår att man skall ta hänsyn till marknadens krav. Jag tycker att SLU på en punkt, men bara på en enda, tar hänsyn till marknadens krav, och det är beträffande utbildningens dimensionering. Vi är överens om att den är för stor. Men man tar inte hänsyn till marknadens krav när det gäller lokaliseringen vid fattandet av detta beslut, och i det avseendet har marknaden också, med rätta, reagerat.

Jag tycker att vi här i riksdagen ibland har väl stora textmassor, men i det här fallet hade det varit bra om man i propositionen hade lagt till två rader, där man hade talat om vad man menar med att en neddragning av utbildningen skall göras. Det hade varit rimligt att se på dimensioneringen på de andra utbildningsorterna och även att se på innehållet i utbildningen innan man fattar detta beslut. Det är en uppenbar risk att vi kommer att förlora kompetens i denna typ av utbildningar. Man har olika struktur både när det gäller ägandet och när det gäller skogen. Jag undrar vilken strategi jordbruksministern har för framtiden.

Anf. 11 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag vill uppmärksamma Ulf Melin på att jag avslutade mitt svar med att säga att skogsproduktionen är betydande. Jag tror att vi är ganska överens om de procenttal som Ulf Melin nämnde. Min ståndpunkt är den att detta måste beaktas, men därmed kan jag inte gå in och detaljreglera förhållandena.

Jag vill påpeka att samtidigt som SLU:s styrelse tog det här beslutet uppdrog den åt den skogsvetenskapliga fakulteten att i den förestående översynen av de skogliga utbildningarna särskilt beakta behovet av kunskap om de sydsvenska skogliga förhållandena.

Rektorsämbetet kommer att på förslag av kollegienämnden inrätta en särskild arbetsgrupp för översyn av de skogliga utbildningarna och kommer även ganska snart att besluta om direktiv för denna arbetsgrupp. Arbetsgruppen har två utgångspunkter, dels dimensioneringen, dels att det skall finnas bara två eftergymnasiala utbildningar. Den ena skall omfatta två och

ett halvt till tre år, och i den skall man utbildas till s.k. skogsingenjör. Den andra blir den vanliga jägmästarutbildningen.

Huvudstrukturen i dessa utbildningar skall vara klar den 1 juli i år, och hela översynen skall vara färdig ungefär ett år senare. Det pågår alltså ett arbete, och i det uppdraget ligger också att se över det som gäller södra Sverige.

Anf. 12 ULF MELIN (m):

Fru talman! Jag tycker ändå att man då går den omvända vägen.

Vi vet om att det har genomförts en del utredningar. En har nyligen presenterats. Bl.a. har man sett över utbildningens innehåll. Vi är överens om att utbildningen behöver förlängas, samtidigt som t.ex. skogsmästarutbildning tas bort.

Innan den högre skogliga utbildningen tas bort i södra Sverige, borde man vänta på resultaten av utredningarna. Jag tycker att det här är olyckligt. Strukturen är så pass olika. Kompetensen kommer att tappas, och det kommer att bli svårare att rekrytera elever.

Jag är övertygad om att jordbruksministern innerst inne tycker precis som jag att beslutet är djupt olyckligt. Jag har också noterat att jordbruksministern tidigare, innan beslutet fattades, har gjort en del uttalanden i tidningar där han talade om vikten av forskning och utbildning i södra Sverige. Jag hoppas verkligen att beslutet skall omprövas.

Anf. 13 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Såvitt jag har förstått bygger SLU:s förslag om att lägga ner utbildningen i Värnamo på att lokalerna i Värnamo, som är hyrda, är dåliga. Det går snabbt att avyttra dem och spara pengar.

Det är möjligt att det är nödvändigt med en närmare bedömning innan den långsiktiga utbildningen "fördelas" över landet. Det arbetet skall göras av den arbetsgrupp jag nämnde tidigare.

I går kom ett brev till regeringskansliet från länsstyrelsen i Jönköpings län. Länsstyrelsen ber att regeringen skall ompröva SLU:s styrelses beslut.

Anf. 14 ULF MELIN (m):

Fru talman! Ja, det är alldeles riktigt att lokalerna är dåliga i Värnamo. Jag har själv besökt dem – jag kommer från orten. Men den primära frågan är inte om utbildningen finns i Värnamo eller i Växjö. Det primära är att den finns i södra Sverige.

Jag är orolig för att dessa beslut gör att utbildningen kommer att tas bort. Ser man på hela dimensioneringen, finner man att utbildningen hela tiden har flyttats från södra Sverige till Mellansverige och norra Sverige, samtidigt som betydelsen av skogsnäringen har förskjutits från norra Sverige och Mellansverige till södra Sverige. Jag tycker att det är ologiskt att det då inte finns någon utbildning i södra Sverige.

Det är oerhört viktigt att jordbruksministern ser över frågan och arbetar för att utbildningen även skall finnas i södra Sverige. I dag satsas det på forskning och utbildning i Mellansverige och norra Sverige – som är gigan-

tiskt – men ingenting i södra Sverige. Kompetensen i södra Sverige kommer att tappas, och det är mycket allvarligt.

Anf. 15 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi står fast vid bedömningen att myndigheter och universitet skall ha en betydande rätt att själva fatta beslut. Det är också positivt om verksamheter kan förläggas till de glest befolkade delarna i norra Sverige.

Jag är införstådd med situationen på skogsproduktionens område och med skogsnäringens krav på en rimlig propotionalitet mellan skogsproduktion och utbildning. Förhållandena i skogsproduktionen är olika i norra och södra Sverige. Det var därför som jag redan i mitt första inlägg underströk att frågan är av sådan betydelse att den måste beaktas i det långsiktiga perspektivet.

Anf. 16 ULF MELIN (m):

Fru talman! SLU:s styrelse har gjort det enkelt för sig. Man har tittat på vem som äger lokalerna. Byggnadsstyrelsen äger lokalerna i Skinnskatteberg och Bispgården, men däremot inte i Värnamo. Det är alltså enkelt att lägga ner utbildningen i södra Sverige.

Men jag tycker att man måste se litet längre än vad som har gjorts i detta fall. Precis som jordbruksministern säger stämmer inte proportionerna överens. Ökningen sker i södra Sverige – inte i norra Sverige. Men när det gäller forskning och utbildning satsas det mer på Mellansverige och norra Sverige. Det här måste vi vända på. Förutom att näringarna är olika är också ägarformerna olika. I södra Sverige finns små privata skogsjordbruk. I norra Sverige är det tvärtom. Det är just därför som kompetens urholkas. Det är nödvändigt med olika inriktning på utbildningarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1991/92:372 om djurskyddslagstiftningen

Anf. 17 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Siw Persson har frågat mig om regeringen avser att se över lagstiftningen så att djur som utsätts för djurplågeri "har en rimlig chans vid juridisk prövning".

Mitt svar på Siw Perssons fråga är ja.

När riksdagen våren 1990 fattade beslut om åtgärder för att förstärka djurskyddstillsynen, beslutades samtidigt att tillsynen skulle utvärderas inom två år. Statens jordbruksverk har till regeringen den 31 januari i år redovisat en utvärdering. I jordbruksverkets uppdrag ingick också bl.a. att särskilt belysa tillämpningen av djurskyddslagens bestämmelser om förbud att ha hand om djur och omhändertagande av djur.

Jordbruksverkets rapport bereds för närvarande inom jordbruksdepartementet, och regeringen har för avsikt att i vår återkomma till riksdagen med en redovisning och utvärdering av den lokala djurskyddstillsynens utform-

ning och innehåll. Regeringen kommer även att lämna förslag till de eventuella ytterligare åtgärder som krävs för en effektiv djurskyddstillsyn och för att förebygga vanvård av djur.

Anf. 18 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Det är viktigt att en utvärdering görs av djurskyddslagstiftningen. Det är också brådskande att en översyn och utvärdering görs, annars får djurskyddslagstiftningen snart öknamnet "djurskymfslagstiftningen".

I dag händer det ofta att kammarrätten undanröjer länsstyrelsens beslut. Låt mig ta ett av många bedrövliga exempel från Malmöhus län – som är mitt hemlän. Exemplet gäller hela tiden samma person.

1988 meddelade länsstyrelsen förbud att hålla husdjur. Kammarrätten inhiberade beslutet och upphävde det. 1989 meddelade länsstyrelsen föreskrifter vid vite om begränsningar av hållande av djur. Kammarrätten återförvisade ärendet. 1989 dömdes djurägaren för djurplågeri vid Lunds tingsrätt – det är ovanligt att tingsrätter tar ställning i sådana frågor. Senare under 1989 meddelade länsstyrelsen nytt förbud. 1990 meddelade kammarrätten att länsstyrelsens förbud är alltför långtgående. Hösten 1991 ingrep återigen miljö- och hälsoskyddsnämnden – som har varit med hela tiden – att man skall kunna omhänderta djur.

Så bollas då ett ärende fram och tillbaka under flera år. Så får det naturligtvis inte gå till.

Jag ser därför fram emot att man från jordbruksdepartementets sida kommer med en rapport som innebär åtgärder som ger våra djur en rimlig chans till en dräglig tillvaro och om det går snett en rimlig chans till en juridisk prövning.

Anf. 19 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag tror inte att Siw Persson och jag har olika uppfattning i själva sakförhållandet.

Kammarrättens utslag grundar sig egentligen på förarbetena till den tidigare djurskyddslagen – inte till den nuvarande lagen – som man hänvisar till i den senaste djurskyddslagen. Det är en hänvisning till att det kan vara av betydelse för den som har haft vanvårdade djur att han eller hon får fortsätta att hålla djuren eftersom det är angeläget ur försörjningssynpunkt.

På grund av några prejudicerande fall har det varit svårt att förbjuda djurägare i dessa sammanhang att ha djur. Det är min bedömning att detta inte har varit bra. Med anledning av den rapport som vi nu har fått in, måste vi pröva ärendet och se över vilka eventuella ändringar som måste göras.

Anf. 20 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag är övertygad om att jordbruksministern skall se över frågan.

Men om man kan få näringsförbud vid misshandel av dött material, måste man naturligtvis också få näringsförbud när man handskas med levande material, dvs. djur.

Anf. 21 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! För att ytterligare en gång reda ut detta: Det kan naturligtvis i ett enstaka fall vara någonting som ligger vid sidan om den normala hanteringen som är anledningen till att djurplågeri och vanvård förekommer. Men det får inte vara så att man inte med bestämdhet och på lång sikt kan förbjuda djurägare att ha hand om djur. Jag tror att det är nödvändigt att man ser över dessa bestämmelser.

Anf. 22 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag tror att vi är överens i sak. Låt mig till sist bara säga att det naturligtvis skall vara regel att den som missköter djur inte skall få handskas med djur. Det skall inte vara ett undantag, som det är i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1991/92:374 om djurhållning och landskapsvård

Anf. 23 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jan-Olof Franzén har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att bibehålla nötköttsproduktionen och därmed det öppna landskapet.

Som en del i den livsmedelspolitiska reformen beslutades att landskapsvårdsersättning skall kunna lämnas för areal som är värd att bevara från natur- och kulturmiljövårdssynpunkt. Ersättning skall främst lämnas till aktiva jordbrukare med djurhållning och betesdrift. Totalt skall 550 milj.kr. under perioden 1990/91 – 1992/93 betalas ut till lantbrukarna för den landskapsvårdande insats som de gör.

För landskapsvårdande insatser anvisas även 40 milj.kr. per år för bevarande av mer specifika biotoper, s.k. NOLA-bidrag.

Både landskapsvårdsersättningen och NOLA-bidraget betalas ut per hektar, men i avtalen specifieras vilka djurslag och vilket antal djur som skall hållas på de arealer för vilka ersättning utgår. Indirekt fungerar dessa ersättningar så att en djurproduktion kan bibehållas på den avtalade arealen.

Statens naturvårdsverk, jordbruksverket och riksantikvarieämbetet har i uppdrag att följa miljöeffekterna av den nya livsmedelspolitiken. I detta uppdrag ingår att utvärdera landskapsvårdsersättningen och om den får avsedd effekt. Samråd i dessa frågor sker fortlöpande med en särskilt bildad referensgrupp inom regeringskansliet. Därutöver har även omställningskommissionen som en av sina uppgifter att göra en avstämning avseende mål och medel för att bevara ett öppet och levande kulturlandskap samt att pröva frågan om arealersättning som en metod för att bevara öppet landskap.

Den livsmedelspolitiska reformen syftar till att avskaffa alla interna regleringar, och regeringens ståndpunkt är att även alla branschstöd skall avskaffas. I framtiden, liksom i dag, skall lantbrukarna kunna få ersättning för den landskapsvårdande insats som de gör.

Jan-Olof Franzén tar upp frågan om ett särskilt djurbidrag till am- och dikor. Jag upplever det som ett problem att de kompensationsbelopp till jord-

bruket i form av direktbidrag som utgår i stället för en gränsskyddshöjning inte kan användas för stöd till produktion av exempelvis am- och dikor, som ju inte har något särskilt gränsskydd. Jag är även medveten om att lönsamheten inom am- och dikoproduktionen är låg.

Anf. 24 JAN-OLOF FRANZÉN (m):

Fru talman! Herr statsråd, jag vill tacka för svaret. Jag är fullt medveten om att landskapsvårdande åtgärder har vidtagits men är likväl av den uppfattningen att endast djurhållning kan hålla landskapet öppet. Som statsrådet vet är det inte bara mjölkkor som håller det vackra mosaiklandskapet öppet, utan även våra dikor.

Jag vill fråga statsrådet om han är beredd att överväga någon form av bidrag för dikor liknande det som i dag utgår för mjölkkor.

Anf. 25 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det har varit låg lönsamhet i amko- och dikoproduktionen samtidigt som vi i samband med beslutet om en ny jordbrukspolitik har velat befrämja en övergång från mjölkproduktion till köttproduktion, eftersom det fanns en överproduktion på mjölksidan och ett underskott på nötköttssidan. Vi har i jordbruksdepartementet sett att det rådande förhållandet inte är det allra bästa.

Som jag nämnde är det inte möjligt att inom ramen för de djurbidrag som har gått ut betala någonting för djur som inte kan åsättas ett bestämt gränsskydd. Dessa bidrag skall ses som en del av priset och har kommit till som en ersättning för en inte utförd gränsskyddshöjning. Därför kommer de också jordbrukarna till del för slaktdjuren. Trots detta har lönsamheten varit låg.

Det är alltså inte möjligt att inom detta system tillföra medel till denna produktion. Vi har i jordbruksdepartementet också övervägt och överväger för närvarande om det finns andra möjligheter att åstadkomma en bättre balans i detta sammanhang.

Anf. 26 JAN-OLOF FRANZÉN (m):

Fru talman! Finns det inte någon möjlighet för statsrådet att överväga att ta av bidrag som utgår för landskapsvårdande åtgärder och överföra pengar till verksamheten med dikor?

Anf. 27 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det är i och för sig möjligt för regeringen att föreslå vilka bidrag som helst om riksdagen vill besluta om dem. Det krävs pengar till alla typer av bidrag. Jag tror att Jan-Olof Franzén och jag är överens om att det inte är särskilt lätt att införa nya bidrag.

Jag vill också peka på att de 550 miljonerna i landskapsvårdsstöd som jag nämnde i mitt svar och som utgår under tre år t.o.m. 1992/93, är bestämda för det ändamålet och utgår egentligen för denna typ av marker. Därefter skall man utvärdera det stödet. Hur det kan utformas i en framtid är för tidigt för mig att uttala mig om i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1991/92:363 om Radio Islams sändningar

Anf. 28 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Gudrun Schyman har frågat invandrarministern om hon är beredd att ta några initiativ för att få Radio Islams sändningar prövade enligt bestämmelserna om hets mot folkgrupp. Fördelningen av arbetet inom regeringen är sådan att det är jag som skall svara på frågan.

Det ankommer i princip på de brottsbekämpande myndigheterna att ingripa mot brottslig verksamhet. När det gäller yttrandefriheten i radio är det en uppgift för justitiekanslern att göra detta. Det har från justitiekanslern upplysts att det har kommit in anmälningar avseende de sändningar som Gudrun Schyman hänvisar till.

Regeringen har formellt en möjlighet att anmäla yttranden i radioprogram till åtal för yttrandefrihetsbrott. Motsvarande möjlighet finns beträffande tryckta skrifter. Regeringen har dock aldrig utnyttjat sina möjligheter att göra en sådan anmälan till justitiekanslern.

Detta innebär inte att regeringen alltid skulle avstå från att använda den möjlighet som nu finns att påtala tryckfrihets- och yttrandefrihetsbrott. När det gäller det fall som Gudrun Schyman tar upp är det naturligt att avvakta den prövning som görs hos JK.

Jag vill framhålla att vi alla bör känna ansvar för att vi i vårt land kan leva sida vid sida oavsett kultur eller livsåskådning. Brottet hets mot folkgrupp är alltså en företeelse som rör oss alla och inte bara dem som utpekas. Yttranden som ger uttryck för rasism och främlingsfientlighet skall aldrig tolereras.

Jag hyser en stor förhoppning om att vi snart skall komma till en punkt där sådana tendenser träder tillbaka genom att vi fortsätter att hålla en öppen debatt med hjälp av fakta och argument.

Anf. 29 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret. Jag kan konstatera att vi i väldigt långa stycken är överens, framför allt om det sista som nämndes i svaret, att vi skall komma till rätta med det här genom en öppen och fri debatt. Samtidigt finns naturligtvis gränser för vad som får sägas.

Jag skall återge litet av vad som sades i dessa sändningar. Man sade bl.a. så här: Det är judarna som ligger bakom det rasistiska våldet i Sverige. Den judiska maffian skapar de här stämningarna genom massmedia. De styr och äger. Sionisterna vill styra och dirigera kaos och våld mot vissa folkgrupper, medan den judiska maffian är helt fri och trygg och kan fortsätta med den ekonomiska och politiska ockupationen av landet Sverige.

Det är många och långa sändningar. Det här har varit uppe till diskussion tidigare. Ahmed Rami har blivit fälld en gång tidigare, han har suttit i fängelse, kommit ut och nu återupptagit sina sändningar, med i princip samma innehåll. Nu vet jag att det har blivit anmält till JK, precis som statsrådet redogjorde för i svaret. Det var det inte den dag jag skrev min fråga. Jag tycker att det är bra att det har blivit anmält.

Den fråga som jag skulle vilja ställa till statsrådet är: Vad skulle regeringen göra ifall det inte hade anmälts, och hur länge väntar regeringen på en anmä-

lan från allmänheten? När är det regeringens ansvar att gripa in och få en prövning till stånd? Om ingen anmälning hade kommit den 10 februari eller till i dag, skulle regeringen ha sett annorlunda på frågan? Det här är någonting som har pågått tidigare och pågår fortfarande, och jag skulle gärna vilja ha någon åsiktsriktning angiven från statsrådet.

Anf. 30 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Det här är en hypotetisk fråga som jag tvekar något att svara på. Men jag kan i alla fall berätta litet grand om bakgrunden till bestämmelsen. Före 1978 var chefen för justitiedepartementet den som skulle kontrollera att tryckfrihetsgränserna övervakades. Men år 1978 gjordes en lagändring. Då bestämdes att justitiekanslern skulle övervaka detta. Man anförde att principiella skäl talade mot att justitieministern skulle utöva denna tillsyn. Att regeringen sedan fick möjlighet att anmäla till justitiekanslern om åtal motiverades bl.a. av att det skapades en konstitutionell kontroll av tillsynen av tryckfrihetsförordningens efterlevnad.

Vad jag vill komma fram till är att det alltså i första hand är justitiekanslern som har ansvaret för att yttrandefriheten inte missbrukas. Varken den här regeringen eller tidigare regeringar har funnit anledning att göra en anmälan till justitiekanslern, därför att vaksamheten har varit stor från justitiekanslerns sida. Att jag nu skulle säga att det skall gå en viss tid eller att något spektakulärt skall inträffa för att regeringen skall ingripa är naturligtvis litet tveksamt. Jag utgår från att justitiekanslern sköter sin uppgift. Men som jag sade i mitt frågesvar innebär det inte att man alltid skall avstå från att göra det, utan det får faktiskt bli en prövning från fall till fall.

Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! De sändningar som jag citerade ur var från den 31 januari. Den 4 februari gjordes den första anmälan tror jag, så det är inte så många dagar där emellan. Men i det klimat som råder i samhället med rasistiska tendenser och främlingsfientlighet, som vi har talat om många gånger här i riksdagen och som vi alla är lika upprörda över, krävs en ökad vaksamhet också på det faktum att i hetsen mot folkgrupper, utlänningar och svarthåriga ingår en ökad hets mot den judiska befolkningen i Sverige. Detta är mycket allvarligt. Inte vet jag om det är justitiekanslern som skall ha radioapparaten på litet oftare, men vem har egentligen ansvaret?

Anf. 32 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Ansvaret enligt lagen har alltså justitiekanslern. Men det hindrar inte att regeringen naturligtvis har ett bakomliggande ansvar. Det är som jag sade att man faktiskt får pröva från fall till fall.

Det är riktigt, som Gudrun Schyman säger, att man naturligtvis måste ta hänsyn till den stämning som råder när sådana här uttalanden görs. Det innebär att det naturligtvis krävs en ökad vaksamhet både från justitiekanslerns och från regeringens sida.

Anf. 33 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Nu har vi som tur är en vaksam allmänhet i Sverige som också gjort denna anmälan. Jag vet inte om det för för långt utanför den här frågan,

men jag skulle ändå vilja fråga hur statsrådet ser på det faktum att dessa radiosändningar har återupptagits i princip på samma sätt som tidigare, fastän Ahmed Rami tidigare blivit fälld för hets mot folkgrupp. Jag vet att det har funnits en diskussion om huruvida man kan ändra lagen på något sätt för att garantera att inte sådant kan upprepas. Jag tänker på den tid som man är avstängd efter en dom och liknande resonemang som har förevarit.

Anf. 34 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Nu har han faktiskt rätt att återuppta sina sändningar enligt gällande lag. Man skall ändå inte utgå från att den som blir fälld för ett sådant brott fortsätter oförtrutet på samma sätt, utan att han ändrar sig. Fortsätter han får man naturligtvis se till att stoppa det på ett sätt som står till buds.

Anf. 35 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! I det här fallet är det väl så att personen fortsätter på samma sätt som tidigare. Det är väldigt upprörande och alarmerande.

Jag förstår att statsrådet inte kan gå längre i hypotetiska resonemang, men jag hoppas att vi gemensamt med ett stort allvar bevakar hur dessa frågor utvecklar sig. Vi får väl avvakta den utredning som justitiekanslern gör. Men jag hoppas också på mycket aktiva ministrar i det här fallet.

Anf. 36 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis försäkra Gudrun Schyman om att vi har samma grundinställning i denna fråga och att vi är mycket vaksamma.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1991/92:373 om hyresgästers rätt att slippa betala för kabel-TV

Anf. 37 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Håkan Holmberg har frågat statsrådet Lundgren vilka förslag regeringen är beredd att förelägga riksdagen för att förhindra att bostadsrättsföreningar tvingar sådana medlemmar som inte önskar kabel-TV att ändå betala avgift för det.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

En bostadsrättsförening fattar själv beslut om hur föreningens fastighet skall utrustas m.m. Detta gäller också frågan om fastigheten skall anslutas till kabel-TV. Beslut om hur fastigheten skall utrustas fattas på vanligt demokratiskt sätt av styrelsen eller föreningsstämman. Det kan ibland leda till beslut som inte alla föreningsmedlemmar gillar.

Jag ser inte något skäl att ändra på dessa regler.

Anf. 38 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Fru talman! Jag får tacka för svaret på den fråga som jag egentligen ställt till statsrådet Lundgren, som jag har uppfattat är den som har ansvar för bo-

stadsfrågorna. Det här är en fråga som handlar om problem i bostadsrättsföreningar. Jag är ändå tacksam för svaret, men jag är inte helt nöjd. Rent formellt är det naturligtvis rätt att svara på det sätt som statsrådet Laurén har gjort.

Men låt oss ändå försöka tänka oss litet grand in i en sådan situation som tyvärr ibland kan uppkomma, att äldre människor som under decennier har bott i en bostadsförening plötsligt ställs inför ett majoritetsbeslut som i vissa fall har utformats på ett sätt som kan uppfattas som djupt personligt kränkande och som dessutom får ekonomiska konsekvenser. Samtidigt vet man att grannföreningen har kunnat lösa precis samma problem på ett mycket enklare och behändigare sätt utan att någon konflikt uppstår. Få människor skulle väl tycka att den som inte har bil skulle få hyran för en parkeringsplats debiterad på månadshyran. Men den som inte har TV – det finns också sådana som över huvud taget inte har någon TV, och man har rätt att inte ha TV i Sverige – kan ibland råka ut för att belastas med en avgift för kabel-TV. Jag tycker ändå att det här är ett principiellt problem. Även om det givetvis inte gäller så rysligt många människor, är det av intresse.

Jag vill efterlysa en principiell uppfattning från regeringens och statsrådets sida: Är det ändå inte problematiskt att den frihet, som givetvis skall finnas för en bostadsrättsförening att besluta om sådana här frågor, ibland kan leda till beslut som strider mot människors rättskänsla, inte bara när det gäller rättskänslan hos dem som själva berörs, utan det går t.o.m. att i namninsamlingar ute på stan få hur många som helst att skriva på till förmån för den som känner sig kränkt? Borde det inte vara så att man har ambitionen att på något sätt förhindra att enskilda människor kommer i kläm på det här sättet?

Anf. 39 Statsrådet REIDUNN LARUÉN (-):

Fru talman! Vid väsentliga förändringar som gäller föreningen och dess fastighet skall det beslutas om dessa på en föreningsstämma. Motsatt gäller att styrelsen får besluta om förändringar som inte är väsentliga. För att skydda bostadsrättshavarna finns det ju dessutom krav på enighet eller kvalificerad majoritet när det gäller det antal situationer som finns uppräknade i bostadsrättslagen, vilket Håkan Holmberg säkert är medveten om.

Vidare har man i en bostadsrättsförening möjlighet att i stadgarna ta in ytterligare bestämmelser om krav på kvalificerad majoritet när det gäller vissa frågor. Men detta är i botten en föreningsfråga som skall hanteras som en sådan. Det kan då naturligtvis finnas en minoritet som har en annan uppfattning.

Jag anser att man lagstiftningsvägen inte skall gå längre än man redan har gjort, utan det är upp till föreningarna att i sina stadgar föreskriva om kvalificerad majoritet ifall frågan anses vara väsentlig för föreningen.

Anf. 40 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Fru talman! Det vore givetvis önskvärt. Om detta hade varit ytterligt ovanligt, hade jag inte brytt mig om att ställa frågan. Men man läser då och då om den här typen av problem, som uppenbarligen förekommer ganska ofta. Dessutom är detta en typ av situation som i framtiden kan tänkas öka i antal, t.ex. om det blir möjligt att installera någon form av avancerad data-

kommunikationsutrustning som man får ha tillgång till i bostäderna, vilket kanske skulle medföra ytterligare avgifter. Det kan då finnas flera skäl att stå utanför för den som inte vill ansluta sig och betala de rätt stora pengar det kan bli fråga om.

Jag har inte bostadsrättslagen aktuell för ögonblicket, men eftersom det i den räknas upp ett antal situationer, skulle man väl rent principiellt kunna tänka sig att se över frågan med tanke på den nya typ av problem som har uppstått och som inte fanns när lagen infördes.

Anf. 41 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Man kan jämföra anslutning till kabel-TV med installation av centralantenn o.d. Medlemmarna måste ju gå med på installationen om det har fattats ett sådant beslut i föreningen. Det finns också annan utrustning i fastigheten som medlemmarna får acceptera, men som de inte direkt har valt att vara med på, eftersom det rör sig om den totala utrustningen för fastigheten.

Jag vill återkomma till det som jag tidigare sade, att om man anser detta vara en så väsentlig fråga att det skall krävas kvalificerad majoritet, måste man införa en sådan bestämmelse i föreningens stadgar. Personligen ser jag inte den här frågan som så väsentlig att det krävs en lagändring.

Anf. 42 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Fru talman! Man skall kanske inte betrakta något som väsentligt eller inte efter hur ofta någon drabbas eller hur många människor det är som drabbas, utan det skall man göra utifrån hur de som faktiskt drabbas – även om de är få – upplever den situation som kan uppstå. Det är naturligtvis skillnad när det gäller installationer av centralantenn och centralvärme, sådant som de flesta tar för givet.

Även att ansluta en fastighet till ett kabel-TV-nät kan betraktas som ett sätt att långsiktigt bidra till fastighetens värdestegring och till underhållet av huset, men situationen blir annorlunda om man därutöver ålägger människor att betala en månadsavgift eller kvartalsavgift, trots att de i en del fall inte ens har TV, vilket ju lär förekomma.

Den allmänna slutsatsen som kan dras är att det är fel att föreställa sig att det alltid är stat, politiker, riksdag och regering som kan gå den enskildes rättigheter för när, för det kan även förekomma i andra sammanhang genom formellt demokratiska beslut fattade i sådana små organisationer som en bostadsrättsförening. Jag vill anbefalla en viss vaksamhet framöver på den här punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1991/92:337 om arrendators reparationskostnader för bostad

Anf. 43 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Carl Fredrik Graf har frågat mig om arrendators rätt till kostnadsavdrag för reparationer avseende den bostadsbyggnad som arrendatorn bebor. Han anser det märkligt att dessa kostnader inte är avdragsgilla.

Carl Fredrik Graf säger i sin fråga att riksskatteverket gett ut anvisningar på detta område. Såvitt jag vet har inte riksskatteverket gett ut vare sig några föreskrifter eller anvisningar som direkt berör denna fråga. Men jag antar att Graf syftar på ett brevsvar som riksskatteverket lämnat på en fråga från Lantbrukarnas riksförbund. Svaret går i stora drag ut på att arrendekostnaden är avdragsgill i näringsverksamheten, men att den del som belöper på mangårdsbyggnaden är en privat, inte avdragsgill, levnadskostnad.

I inkomstslaget näringsverksamhet medges avdrag för de kostnader som normalt kan påräknas i den bedrivna verksamheten för reparation och underhåll. Detta gäller för såväl den som äger en näringsfastighet som för en arrendator som bedriver näringsverksamhet på den fastighet han arrenderar. Fastighetsägarens egen privatbostad ingår inte i hans näringsverksamhet, och de kostnader som belöper på denna får han följaktligen inte avdrag för i näringsverksamheten. Som riksskatteverket nämnt kan inte heller arrendatorn i sin näringsverksamhet få avdrag för den del av sådana kostnader som belöper på hans bostad. Om arrendatorn enligt avtal skall svara för kostnaderna för bostadsdelen på en jordbruksfastighet, bör detta emellertid självfallet påverka arrendeavgiftens storlek.

Jag finner därför mot denna bakgrund inte anledning att ifrågasätta den tolkning av gällande regler som riksskatteverket har gjort.

Beskattningen av arrendator i inkomstslaget näringsverksamhet har ett nära samband med fastighetsägarens beskattning. Avdragsrätten för kostnader för underhåll av mangårdsbyggnader på jordbruksfastigheter har också aktualiserats i annat sammanhang. Frågan övervägs för närvarande i finansdepartementet.

Anf. 44 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det märkliga i detta sammanhang är kanske att arrendatorerna inte har uppmärksammats på att det förhöll sig på det här sättet. De lantbrukare som äger sina fastigheter har ju i god tid fått klart för sig vilka regler som gäller, men detta har kommit som en överraskning för de flesta arrendatorer. Man kan alltså vända sig emot den sena informationen.

Bo Lundgren sade att om arrendatorn enligt avtal är skyldig att svara för kostnaderna även för bostadsdelen, vilket arrendatorn är i nästan samtliga fall, skall detta påverka arrendeavgiften. Och då kommer man tillbaka till problemet, dvs. att de som är berörda – det gäller redan ingångna avtal – har inte varit medvetna om att dessa regler skulle tillämpas på det här viset. RSV borde ha övervägt någon form av övergångsbestämmelse som skulle gälla för de aktuella fallen.

Det vore intressant om statsrådet ville utveckla litet grand vad som över-

vägs inom finansdepartementet när det gäller jordbruksfastigheter. Övervägs det någonting som avser detta, eller överväger man möjligen de taxeringsvärden som på sina håll har blivit ganska höga?

Anf. 45 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! När det gäller sen information har väl skattefrågan i sig under lång tid varit ganska klarlagd i detta avseende. Det har avlämnats ett utredningsbetänkande och en proposition till riksdagen, så att framförhållningstiden har varit ganska väl tilltagen. Eftersom det finns samband mellan den tidigare avdragsrätten för arrendator och avdragsrätten för ägare, tycker jag nog att detta har hanterats på ett riktigt sätt när det gäller informationen.

Man kan också notera att i samband med att avdragsrätten har försvunnit, har även förmånsbeskattningen tagits bort. Vi har inte längre den förmånsbeskattning som tidigare fanns inom jordbruket och som var på ett förhållandevis högt belopp. Man kan ju diskutera på ett annat sätt med utgångspunkt i arrendeavgiften när avtalet skall förnyas.

Beträffande framtiden finns det en utredning som för närvarande arbetar med frågan om avdragsrätt när det gäller vissa mangårdsbyggnader, sådana som är kulturminnesvärda. Där blir naturligtvis frågan om avdragsrätten aktuell, som då får ses i ett bredare sammanhang. Därmed kommer också frågan om avdragsrätt för arrendatorer upp. Var man så småningom slutsatsmässigt landar kan jag för närvarande inte kommentera.

Anf. 46 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Enligt de informationer som jag har fått har inte arrendators speciella ställning tagits upp i samband med skattereformen. Man har tagit för givet att de gamla reglerna skulle gälla – i annat fall hade jag förmodligen inte heller ställt frågan.

Det finns också en skillnad mellan arrendatorer och jordägare, nämligen att om en arrendator lägger ned kostnader i någon annans fastighet, kan han inte tillgodogöra sig denna kostnad på samma sätt när det blir aktuellt att sälja fastigheten. Det är också av detta skäl som det hela blir problematiskt.

Anf. 47 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är just av den anledningen som man bör föra diskussionen med utgångspunkt i avgiften.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1991/92:360 om tillstånd för banker att förvärva organisationsaktier i försäkringsbolag

Anf. 48 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jan Bergqvist har frågat mig på vilka grunder regeringen ger tillstånd för banker att förvärva organisationsaktier i försäkringsbolag. Frågan har ställts mot bakgrund av regeringens beslut den 16 januari i år, att ge S-E-Banken tillstånd att förvärva 4,9 % av aktierna i Skandia.

Den 1 augusti förra året vidgades bankernas rätt att förvärva aktier i två hänseenden.

För det första blev det tillåtet att inom en ram på 30 % av bankens kapitalbas förvärva aktier i placeringssyfte. Det totala engagemanget i ett enskilt företag får uppgå till högst 1,5 % av kapitalbasen. För sådana förvärv krävs inte något tillstånd.

För det andra fick banker möjlighet att, efter tillstånd av regeringen eller finansinspektionen, förvärva organisationsaktier i försäkringsbolag. För tillstånd krävs bl.a. att förvärvet ingår som ett led i organisationen av verksamheten.

I förarbetena till lagstiftningen ges exempel på vad som bör läggas till grund för tillståndsprövningen (prop. 1990/91:154 s. 94). Det förutsätts att det ligger organisatoriska motiv och en långsiktig affärsstrategi bakom förvärvet. I princip är inte förvärvets storlek bestämmande för tillståndsprövningen. Det är emellertid naturligt att ju större andel av aktierna som förvärvas, desto starkare blir presumtionen för att det är ett organisatoriskt förvärv. Ju mindre andel som förvärvas, desto mer krävs av banken i fråga om redovisning av omständigheter som innebär att förvärvet kan anses vara betingat av organisatoriska skäl. Sådana omständigheter kan vara olika typer av samarbetsavtal eller avtal som ger banken större inflytande än vad storleken på aktieinnehavet utvisar.

Men förarbetena är som sagt exemplifierande; det uppställs alltså inget krav på att ett samarbetsavtal skall ha kommit till stånd när ärendet prövas. Enligt regeringens mening är det inte heller rimligt att generellt tillämpa ett sådant krav. Förvärvet måste emellertid utgöra ett led i organisationen av verksamheten. En uppgift om detta bör godtas, så länge som planerna på ett samarbete inte framstår som orealistiska.

Detta synsätt låg till grund för regeringens beslut i det S-E-Banksärende Jan Bergqvist hänvisar till.

Anf. 49 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka biträdande finansministern för svaret. Bo Lundgren ger en rätt så lång redovisning, och det borde ju passa mig bra.

Jag vill emellertid efterlysa mera konkreta och klara besked: Vilka är de förutsättningar som måste vara uppfyllda för att en bank skall få tillstånd att köpa organisationsaktier i ett försäkringsbolag? Om en bank köper en sådan liten andel som 5 %, kan ju det knappast vara en tillräcklig grund för att uppfylla vad lagen föreskriver, utan det måste ju därutöver finnas handfasta planer på samarbete.

I motiven till den nuvarande lagen finns det också klart angivet att ju mindre andel av aktierna som förvärvas, desto högre krav ställs på bevisning av de organisatoriska skälen. Bevisning, Bo Lundgren, är ett ganska starkt krav.

Bo Lundgren har bl.a. i Dagens Nyheter fått skarp kritik för att han har gett vad de kallar ett "besynnerligt tillstånd" och för att han har gjort "en minst sagt ansträngd lagtolkning". Då tycker man ju att Bo Lundgren här för riksdagen borde anstränga sig extra för att skapa klarhet kring detta. Ta

nu chansen, Bo Lundgren, och gör detta! Ange här vilka som är de minimikrav som man måste ställa på samarbetet i sådana här fall.

Anf. 50 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! För det första är det fråga om en prövning i varje enskilt fall. Det tror jag att vi är överens om.

För det andra är det helt klart att lagstiftningen anger ramar som regeringen skall använda sig av för att avgöra när man kan ge tillstånd till förvärv av organisationsaktier.

Det är möjligen så att Jan Bergqvist och jag skiljer oss åt vad beträffar hur vi ser på ramarna. I den fråga Jan Bergqvist har ställt till mig skriver han att förvärv av organisationsaktier, när detta ingår som ett led i organisationen av verksamheten, förutsätter ett samarbete mellan banken och försäkringsbolaget. Enligt min uppfattning är det viktigt att syftet med förvärvet måste vara att det är ett led i organisationen av företaget. Ingen säger att det skall vara ett etablerat samarbetsavtal, och ingen säger att det måste vara något som just nu existerar. Det måste däremot vara uppenbart att det är fråga om ett förvärv i organisatoriskt syfte. Möjligen skiljer vi oss åt i detta avseende. Det är självklart att enbart ett köp av aktier på några få procent inte är tillräckligt för att uppfylla de krav som ställs.

Det är omöjligt för mig att här gå in på de närmare omständigheterna i det fall Jan Bergqvist exemplifierar med; det tror jag inte heller att han begär. Det finns en del affärsmässiga uppgifter som vi från finansdepartementet naturligtvis inte kan lämna ut. Men bedömningen har givetvis varit att detta inte på något vis är fråga om placeringsaktier. Detta är fråga om aktier som har förvärvats i en plan som de facto syftar till ett organisatoriskt samarbete. Det är också detta som har varit grunden för regeringens beslut i den här frågan.

Anf. 51 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Det är riktigt att den här diskussionen handlar om hur vi tillämpar gällande lagstiftning. Man kan sedan ha olika syn på hur lagarna skall se ut i framtiden. Nu har vi emellertid en lagstiftning. Det finns vissa förarbeten som anger hur den skall tolkas, och det är detta vi diskuterar.

Bo Lundgren svarade inte direkt på vilka krav som skall vara uppfyllda för att ett sådant här tillstånd skall ges, utan han talade mer om vilka krav som man inte behöver ställa innan man ger klartecken.

Bo Lundgren nämnde att det i finansdepartementet finns ett hemligstämplat papper som Skandia har lämnat honom. Detta papper har varken finansinspektionen eller riksbanken fått se. Riksbanken har begärt att få ta del av denna handling, men Bo Lundgren ruvar som en hök på den, och vecka efter vecka går utan att riksbanken får ta del av den. Varför blockerar biträdande finansministern riksbankens insyn?

Anf. 52 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag har mycket svårt att förstå den beskrivning Jan Bergqvist ger. Den skrivelse som inkom från riksbanken föredrogs för mig i går eftermiddag. Det är alldeles uppenbart att det inte är möjligt att nu fatta beslut;

det rör sig om en dag – knappt – som har förflutit sedan dess. Beträffande riksbankens framställning gäller det att se i vad mån det är möjligt att lämna ut delar av eller hela de handlingar som finns. Den prövningen får naturligtvis göras av regeringen mot bakgrund av gällande sekretesslagstiftning. Detta är en självklarhet.

När det gäller den fråga Jan Bergqvist faktiskt har ställt, har jag redovisat de grunder som regeringen anser skall finnas för ett beviljande av tillstånd till förvärv av organisationsaktier. Självfallet kommer regeringen, som jag sade, att också ge ett svar på riksbankens framställning.

Anf. 53 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Det är självklart att det praktiska samarbetet måste genomföras efter förvärvet, men innan tillståndet beviljas måste det ju ändå finnas en rejäl krok att haka upp det samarbetet på. Jag tycker att biträdande finansministern är väldigt vag i sin formulering när han säger att man bör godta uppgifter om samarbete om planerna inte framstår som orealistiska. Det är väldigt otydligt vad som menas med detta.

Jag är förvånad över att Bo Lundgren över huvud taget kan ifrågasätta att riksbanken bör få ta del av handlingen. Riksbanken har ju att ta ställning när det kommer andra ansökningar från banker som vill köpa försäkringsbolag, och man måste ju då veta vilka villkor som gällde för S-E-Banken för att man skall kunna behandla de andra bankerna på ett likvärdigt sätt.

Anf. 54 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! I det förevarande fallet yttrade sig finansinspektionen för och tillstyrkte förvärv av organisationsaktier som riksbanken avstyrkte. Efter det har ytterligare uppgifter lämnats till finansdepartementet. Riksbanken har begärt att få ta del av de ytterligare uppgifter som har lämnats. Eftersom dessa uppgifter är sekretessbelagda är det alldeles uppenbart att regeringen, med hänsyn till den part som berörs, också måste göra en bedömning av om det är möjligt att lämna ut handlingarna till riksbanken. Det vore uppenbart fel av regeringen att inte pröva denna fråga. Den prövningen pågår för närvarande.

Anf. 55 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag instämmer med Bo Lundgren om att det är självklart att man måste hantera en sådan här framställning i vederbörliga former, och det finns vissa regler för hur detta skall gå till. Men det är utomordentligt förvånande att regeringen behöver ta så lång tid på sig för att fundera över vilket utslag det skall bli. Det är ju alldeles uppenbart att man inte kan blockera riksbanken från insyn. Riksbanken hade ju att pröva och avge yttrande om S-E-Bankens ansökan, och det normala hade varit att dessa uppgifter från början hade funnits i det grundmaterial som riksbanken hade att ta ställning till. Man kan naturligtvis fundera över varför det inte var möjligt för S-E-Banken att då plocka fram det materialet. Det är hur som helst en självklarhet att riksbanken måste kunna få ta del av de s.k. samarbetsplaner som enligt tidningsuppgifter skall ha redovisats.

Anf. 56 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är förvånansvärt att Jan Bergqvist drar upp den här debatten. Han frågade i ett tidigare inlägg varför regeringen förhalar detta vecka efter vecka. Jag noterade ju att ärendet föredrogs för mig i går, dvs. att frågan har varit under beredning under i princip en dag. Det är alltså inte fråga om "vecka efter vecka". Vi kommer att göra en snabb bedömning av möjligheten att lämna ut material till riksbanken. Det är väl uppenbart – även för Jan Bergqvist – att regeringen, i den mån det är fråga om uppgifter som skall vara sekretessbelagda, måste ta hänsyn till gällande sekretesslagstiftning. Vi avser bereda denna fråga tillsammans med justitiedepartementet.

Anf. 57 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Det var ett par veckor sedan som riksbanken gjorde en framställning för att få ta del av materialet. Det naturliga är ju att riksbanken utan större omgångar, men givetvis med iakttagande av de formella regler som gäller, får ta del av sådant material. Det är ganska självklart att detta är uppgifter som från början, om de förelåg då, borde ha funnits med i ansökan och att riksbanken då borde ha fått ta del av dem.

Det är därför ytterligt förvånande att det skall behöva ta så lång tid och att Bo Lundgren, trots att han talar om att han har satt sig in i frågan, ännu inte vet hur han skall ställa sig i frågan. Det är enligt min uppfattning mycket märkligt. Detta är ett papper som, om det hade varit möjligt, borde ha funnits med i finansinspektionens behandling av denna fråga och inför riksbankens yttrande i frågan.

Anf. 58 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jan Bergqvist har frågat mig vilka grunder som gäller för regeringens tillståndsgivande till banker som har för avsikt att förvärva organisationsaktier i försäkringsbolag. Jag har svarat på den frågan.

Jag har också svarat på Jan Bergqvists fråga angående riksbankens möjligheter att få ut handlingar. Jag konstaterar att det här rör sig om uppgifter som är sekretessbelagda i finansdepartementet. Frågan är om dessa uppgifter ändå skall lämnas ut. Den frågan är inte utredd, utan den måste beredas av finansdepartementet i samråd med justitiedepartementet för att vi skall kunna garantera att sekretesslagens krav i detta sammanhang uppfylls. Det är förvånande om Jan Bergqvist inte delar den uppfattningen.

Anf. 59 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag delar verkligen inte uppfattningen att man måste vara så omständlig. Däremot finns det vissa regler som måste respekteras när det gäller den formella hanteringen. Om verkligheten är den att detta är ett papper som egentligen borde ha funnits med i ansökan när riksbanken yttrade sig i den här frågan, finns det ingen anledning att riksbanken inte skall få ta del av det, eftersom riksbanken ju måste se till att den gör likartade bedömningar vad gäller andra banker.

Jag läste i Dagens Nyheter en kommentar till Bo Lundgrens inlägg i tidningen. Man skrev då följande: Undantag kan medges om bankens aktiein-

nehav är ett led i organisationen av verksamheten, vilket måste innebära att de två bolagen samarbetar. Är det kravet uppfyllt när försäkringsbolaget inte ens känner till den samarbetsplan banken presenterar som motiv för sin ansökan? Lagens förarbeten utgår ifrån att det finns två bolag, en bank och ett försäkringsbolag, som önskar samarbeta. Bo Lundgrens lagtolkning verkar minst sagt ansträngd.

Mot den bakgrunden hade vi enligt min mening kunnat vänta oss klarare besked om vilka minimikrav som skall ställas i sådana här sammanhang.

Anf. 60 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jan Bergqvist har fått besked om de krav regeringen menar skall ställas i det här sammanhanget. Sedan är det fråga om en prövning i varje enskilt fall, och det är ju uppenbart för Jan Bergqvist att jag inte i detta sammanhang avser redovisa varje moment, där en del uppgifter är sekretessbelagda, beträffande prövningen av detta enskilda ärende.

Anf. 61 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag har respekt för det sista som Bo Lundgren sade; det är inte det det handlar om. Däremot borde det vara möjligt att tydliggöra vilka minimikrav som bör vara uppfyllda i fråga om samarbetet i samband med att en bank tar över organisationsaktier med en förhållandevis liten andel av aktiekapitalet.

Anf. 62 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag har också sagt att man i ett sådant fall likväl måste kunna visa att man har organisatoriska avsikter med förvärvet. Det är en självklarhet. Den bedömning regeringen har att göra är om banken kan anses ha visat detta.

Anf. 63 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! När statsrådet i sitt tal konkret går in på den här frågan, säger statsrådet bara att man gör bedömningen att dessa planer som har undanhållits både finansinspektionen och riksbanken inte är orealistiska. Jag tycker att det är alldeles för vagt att redovisa en praxis på det sättet. Det är en öppning av praxis jämfört med lagstiftningens motiv och förarbeten.

Anf. 64 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det framkommer således att det är helt uppenbart att Jan Bergqvist och jag har olika syn på praxis.

Anf. 65 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Det är möjligt, Bo Lundgren, att vi kan ha olika syn på hur praxis bör vara utformad. Oavsett vilken syn vi har på praxis, kvarstår att det måste vara möjligt för statsrådet att kunna ge klarare besked om vilka minimikrav som bör ställas på samarbetet i fall där en bank endast övertar en liten del av det sammanlagda aktiekapitalet.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1991/92:343 om Tjernobylolyckan

Anf. 66 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Margareta Winberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta med anledning av uppgifter om Tjernobylolyckan som presenterats av den ryska professorn Vladimir Tjernousenko.

De uppgifter som Margareta Winberg refererar till har tidigare förts fram av Vladimir Tjernousenko. Bl.a. redovisade han liknande information strax innan resultatet från den stora internationella undersökningen av Tjernobylolyckans effekter i Ryssland, Vitryssland och Ukraina presenterades hos IAEA i Wien i slutet av maj 1991.

IAEA medverkade som en bland många internationella och nationella organisationer i undersökningen, men arbetet samordnades och redovisades genom en särskild, internationell, rådgivande kommitté, ledd av föreståndaren för strålskyddsforskningsstiftelsen i Hiroshima, doktor Shigematsu.

Sedan undersökningsresultaten presenterades har kritik riktats mot att undersökningen bl.a. inte omfattat de människor som hade utrymts eller som av andra skäl tidigare hade lämnat drabbade områden.

Inte heller den räddningspersonal som efter olyckan utsattes för mycket höga stråldoser eller den saneringspersonal, sammanlagt mer än 600 000 människor, som i perioder arbetade inom de radioaktivt kontaminerade områdena omfattades av undersökningen. Drygt 200 000 av dessa människor skall enligt officiella redovisningar ha arbetat i den havererade reaktorns närområde under det första året. Någon redovisning av hälsotillståndet för dessa har emellertid hittills inte lämnats av myndigheterna i berörda republiker.

Det finns därför i dag ingen tillgänglig redovisning som talar emot de slutsatser som undersökningskommittén drog och som presenterades förra våren. Något nytt underlag som i sak skulle förändra de bedömningar som de olika expertgrupperna gjorde har heller inte presenterats. Detta har också bekräftats av svenska strålskyddsexperter som har varit på plats i flera av de drabbade områdena och som medverkar i de internationella hjälpprogram som pågår.

Jag vill emellertid understryka att vi ännu inte har kunskap om de totala effekterna av Tjernobylolyckan och att vi med stor sannolikhet även framdeles kommer att få ta del av ytterligare information av det slag som professor Tjernousenko redovisat.

Regeringen har dock inte funnit anledning att nu vidta några särskilda åtgärder med anledning av de uppgifter som Margareta Winberg refererar till utöver vad som redan görs genom vår medverkan i olika internationella hjälpprogram. Jag vill i det sammanhanget också peka på de insatser som görs från svensk sida för att förbättra kärnsäkerhets- och strålskyddsläget i Östeuropa.

Anf. 67 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Tack för svaret.

Jag kom i kontakt med denna fråga i höstas i samband med att en konferens, Moreliasymposiet, hade ägt rum i Mexiko. På detta symposium berät-

tade doktor Tjernousenko om dessa saker, som åtminstone för mig var helt nya. Jag utgick ifrån att han talade sant och tyckte att han kom med ganska uppseendeväckande fakta.

Han berättade att redan 1982 hade det varit ett haveri i Tjernobyl. Men då blåste vinden österut, Sibirien drabbades och det hela kom inte fram till världsopinionen. År 1986 när vinden så att säga hade vänt och blåste västerut, fick vi avfall över Sverige. Då fick vi reda på det hela. Han sade också att den radioaktiva strålningen var 80 % och inte 3 % som de officiella siffrorna redovisade. Han varnade Gorbatjov, men trots varningen skickade man in folk som skulle städa upp. Städningen genomfördes utan skyddskläder och utan teknisk apparatur. Man skyfflade ned avfallet med spadar i den s.k. sarkofagen. De lokala gruvarbetarna som skötte städningen kollapsade inom en timme. Andra som kom dit svimmade vid blotta tanken på vilket jobb de skulle utföra. Detta skeende hade filmats och redovisades på konferensen.

Många siffror – vilka också finns redovisade i svaret – visar på en helt annan omfattning av katastrofen än vad vi har hört tidigare. Statsrådet säger att man inte avser att vidta några andra åtgärder. Skulle man ändå inte kunna tänka sig att Sverige tog ett initiativ via IAEA? Den här forskaren har kommit med ganska anmärkningsvärda synpunkter. Kan man inte få nya uppgifter genom IAEA?

Anf. 68 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! IAEA:s roll skall naturligtvis granskas inom IAEA. Jag utesluter inte att vi från svensk sida i rätt forum inom IAEA kan ta upp den här diskussionen. Från svensk sida har vi ingen anledning att nöja oss med något annat än sanningen, hela sanningen och ingenting annat än sanningen. Tyvärr är det inte möjligt att få hela sanningen omedelbart. Det här är en process som pågår. Den livsfarliga strålningen finns kvar i det kontaminerade området och påverkar människor som finns kvar eller utför restaureringsarbete där.

IAEA har som bekant en dubbelroll. Jag antar att vi båda har kritiserat den. Att säga sanningen om Tjernobyl är inte liktydigt med att främja utvecklingen av kärnkraften. Därför är det viktigt att det finns internationella expertorgan som har en annan infallsvinkel. Det finns sådana med fristående forskare från en rad FN-organ. Jag skulle kunna räkna upp dem alla, men jag skall i stället ta några exempel – WHO, FN:s strålvetenskapliga kommitté, FN:s ekonomiska kommission för Europa, ILO och Världsmeteorologiska organisationen WMO. De finns med i en expertgrupp som har haft möjligheter att granska detta. Trots detta har man inte fått en helhetsbild. Det försökte jag beskriva i frågesvaret.

Jag skall besöka strålskyddsinstitutet på torsdag eftermiddag. Jag tänker då ställa frågor till institutet. Jag utesluter inte att vi kan ta upp frågan i IAEA. Men IAEA har i sin dubbla funktion inte riktigt den trovärdighet som organisationen borde ha.

Anf. 69 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag är också medveten om detta. Det slog mig när vi fick dessa rapporter i FN i New York. Samtidigt var IAEA:s chef där och redovisade

årsrapporten. Jag talade naturligtvis med honom om detta, han avfärdade detta som om inte nonsens så näst intill. I detta sammanhang höll han sitt tal i FN där han beskrev de långtgående tankarna på hur man skall sprida den fredliga kärnkraftsteknologin ut i världen, inte minst till u-länderna.

Jag tycker att det vore mycket bra om statsrådet ville ta upp den här frågan. I svaret finns redovisat vilka människor det här rör. Det gäller människor som hade utrymts eller av andra skäl lämnat området, räddningspersonal, saneringspersonal m.fl. Det måste finnas en mängd människor som inte omfattas av den officiella undersökningen. Det måste också – vilket jag antar att vi är överens om – på något sätt gå att få fram hälsotillstånd, dödstal osv. för dessa stora grupper.

Anf. 70 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Det har skett många förändringar i det berörda området. Ukraina är t.ex. en särskild stat. Vi hoppas naturligtvis att det skall finnas en öppenhet när det gäller att informera världen. Det är en del av förutsättningarna för att få bistånd, och det är de fullt medvetna om.

Att man efter reaktorhaveriet i Tjernobyl år 1986 över huvud taget har släppt ut information av det här slaget till en internationell publik var egentligen det första testet på glasnost. Men det innebär inte att det var hög kvalitet på all information som kom eller att informationen var fullständig. Så långt får man inte tro att glasnost hade kommit redan i det första barnstadiet. Här finns säkert mycket mera att ta reda på och få fram. Det är inte detta som jag säger att vi inte kan ta tag i nu. Det gäller direkta åtgärder i förhållande till Ukraina.

Anf. 71 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jordbruksutskottet var i Ukraina drygt ett år efter Tjernobylolyckan. Vi besökte bl.a. Kiev. Vi ställde frågor. Man beskrev för oss att man hade utrymt ett område med en radie av tre mil från Tjernobyl. Man sade emellertid – och det visar på den attityd man hade då – att människorna egentligen skulle kunna flytta tillbaka, men eftersom de är så rädda får de väl bo någon annanstans. Detta kan man ställa mot det tal som Ukrainas delegat höll i FN nu i höst, där han redovisade mycket stor ängslan för vad som skulle komma fram, inte genom de officiella rapporterna utan av de uppgifter som han tydligen förstod fanns som ytterligare påspädning till det som hade redovisats för världen.

Anf. 72 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tror inte att vi har några delade meningar i den här frågan. Det viktiga är som sagt att sanningen kommer fram. Man måste emellertid använda olika internationella kanaler i samarbete med de nya staterna i området för att se till att informationen kommer fram. Man måste också följa det här löpande. Någon sanning vid ett speciellt ögonblick finns inte – tyvärr, kan man tillägga.

Anf. 73 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tackar för dessa förtydliganden och hoppas att miljöministern fortsätter att arbeta för den här saken. Jag vill avslutningsvis åberopa

vad professorn sade. Han sade att Tjernobylolyckan eliminerade det sista hoppet om en praktisk användning av kärnkraften och att det är det farligaste hotet mot världens miljö.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:361 om skolans behandling av EG-frågan

Anf. 74 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Björn Samuelson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att underlätta en allsidig behandling av EG-frågan i våra skolor. Han ställer frågan utifrån tidningsuppgifter om att det mesta av det material som finns i skolorna starkt talar för medlemskap i EG.

När Björn Samuelson säger att skolans undervisning skall präglas av objektivitet och allsidig belysning av olika åsikter, citerar han läroplanens Mål och riktlinjer. Dessa är bindande för lärarna, som alltså i sin undervisning *skall* ge en allsidig bild, oavsett hur i ett givet fall själva underlaget för undervisningen ser ut. Använder man ett material från den ena sidan, skall detta redovisas och balanseras av underlag från den andra sidan. Ansvaret ligger här på skolan för att – och nu är det min tur att åberopa läroplanen – hjälpa eleverna att utveckla ett självständigt och kritiskt betraktelsesätt.

Nu skall vi kanske inte heller ta alla artiklar i Lärarnas Tidning som sanningsvittnen. Men även om det är så att det existerar fler läromedel med en positiv EG-syn, är det varken möjligt eller önskvärt att regeringen söker reglera detta. Något sådant skulle också vara att förutsätta att lärarna inte klarar av den uppgift läroplanen ger dem. Den tilltron till lärarna har jag att jag tror att de klarar av den uppgiften.

Anf. 75 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka Beatrice Ask för svaret.

Jag menar naturligtvis inte att vi skall anordna bokbål med SAF:s material i EG-frågan. Det vore mig främmande. Jag har också en tilltro till lärarna, och jag tror nog att de har en förmåga att balansera material. Men nu har de själva från lärarfackens sida sagt att de saknar motviktsmaterial och material som är balanserande i denna fråga.

Den här frågan är inte vilken liten struntfråga som helst. Det handlar här om vilket politiskt inflytande eleverna kommer att ha i framtiden. Det handlar om att de skall leva i ett framtida Sverige som från politiska aspekter är annorlunda än i dag. Det handlar om förändrade politiska beslutsprocesser som kommer att påverka deras dagliga liv i framtiden. Riksdagen har beslutat att vi skall söka medlemskap i EG. Därför tycker jag att det ankommer på oss som utbildningspolitiker att se till att det finns balanserande material.

Ulf Dinkelspiel har ju i riksdagen utlovat att det skall komma medel också till motsidan när det gäller EG-frågan. Jag tycker att det är underligt att Beatrice Ask svarar på det sätt som hon gör. Talar ni inte med varandra i regeringen, eller hur är det fatt? Lärarfacken går ut och efterlyser detta material. Det är vårt ansvar att se till att det kan tas fram. Menar Beatrice Ask att lärarna inte vet vad de talar om?

Om man talar med lärarna ute i skolorna, som jag har gjort efter att ha ställt den här frågan, förstärks den här bilden. De efterlyser alltså material som gör att de kan, precis som Beatrice Ask säger, hjälpa till och utveckla ett självständigt och kritiskt betraktelsesätt i den här frågan. Den här frågan är viktig. Man kan inte svara platt intet i det här fallet.

Anf. 76 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag tror att det stora problemet ur allsidighetssynpunkt är att det inte finns så många som är negativa i EG-frågan i dag. Det gör att det finns en slagsida när det gäller materialet.

Skolsverige har faktiskt försökt att göra en del för att motverka detta. SÖ har gett ut servicematerial i samhällskunskap som handlar om att undervisa om EG. Det är ett mycket belysande material, även om den här frågan hela tiden förändras. På ett eller annat sätt blir innehållet litet otidsenligt, men formen och arbetet fungerar ändå om man vill använda det.

Det finns gratismaterial från UD att få i de här frågorna. Det är mycket sakligt. De lärare jag har talat med efter att ha fått Björn Samuelsons fråga tycker att det kanske är litet svårt att använda t.o.m. på gymnasiet.

Det finns material att köpa i EG-frågan, och där kan man påstå att man strävar efter så stor objektivitet som möjligt. Men ekonomin ute på skolorna är ju sådan att man drar sig för att köpa programmet. Men med hjälp av dagstidningar och TV-program går det att ge en allsidig undervisning. Jag tror att detta också är i drivkraften för de flesta lärare.

Jag vet inte riktigt vad Björn Samuelson tycker att regeringen skall göra i den här frågan. Det är riktigt att vi nu närmar oss en folkomröstning i EG-frågan. Då är det naturligt att olika organisationer och andra får visst stöd för att kunna ta fram informationsmaterial. Men jag inbillar mig att Björn Samuelson har litet mer bråttom än så. Jag kan konstatera att det trots allt finns ganska mycket att tillgå om man vill leva upp till läroplanens ambitioner. Jag tycker inte att det är ett inte-svar från mig som skolminister.

Anf. 77 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Den här frågan är mycket viktig. Då tycker jag att det faller på vårt ansvar som utbildningspolitiker att se till att det inte saknas medel när det gäller möjligheten att belysa den här frågan ur alla möjliga aspekter och synvinklar. Det är ju problemet här. Det finns kapitalstarka grupper som är företrädare för och som vill tala för att vi så snabbt som möjligt skall gå in som medlemmar i EG. Sedan finns det svagare grupper som tycker att detta borde vi nog ta en funderare på och att det nog inte är något vidare att bli medlem i EG. Då har jag som utbildningspolitiker ett demokratiskt ansvar gentemot skolan att se till att man åtminstone inte kan skylla på att det saknas resurser i den här frågan.

Det finns ju särskilda anslag. Regeringen delar ut särskilda anslag ibland via civildepartementet till vissa åtgärder inom skolans område. Det finns ju särskilda öronmärkta anslag. Jag tycker då att det är mycket märkligt att det inte skall finnas särskilda anslag till skolan för information om EG-problematiken.

Anf. 78 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Man skulle kunna ha särskilda stöd för information i en mängd mycket centrala frågor. Jag delar uppfattningen att EG-frågan är synnerligen aktuell och viktig. Men hela Organisationssverige har bidrag och stöd. De politiska partierna, föreningslivet i alla dess delar, fackföreningsrörelsen osv. har *inte* mycket snålt tilltagna resurser. Det är fullt möjligt för den som så önskar att ta fram material och arbeta med information i skolorna. Alla har väl tyvärr inte varit riktigt så pigga och alerta när det gäller att ta fram material som en del, som Björn Samuelson kallar kapitalstarka, har varit. Det kan naturligtvis bero på att det är roligare och mer engagerande att arbeta om man tror på en sak, än om man bara är emot den. Detta kan kanske förklara den här slagsidan.

Men det är ingen ursäkt från skolans synvinkel att det är så här. Kunniga lärare, och det är de allra flesta lärare som vi har i dag, klarar mycket väl av att ge en allsidig undervisning i den här frågan med befintligt material.

Anf. 79 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! När det gäller detta med att det skulle vara roligare att arbeta med någonting som man är för än att arbeta med någonting som man är emot, kan jag säga att det beror på ens eget engagemang. Jag kan garantera Beatrice Ask att vi hade mycket roligt och tyckte det var mycket intressant att arbeta inom linje 3 när det gällde kärnkraftsomröstningen. Det kan hon skriva upp.

Men det jag föreslår nu, att riksdagen och utbildningspolitiker går ut och tar ansvar, är inte något nytt. För bara ett eller två år sedan kom det ett anslag om internationalisering av bl.a. den högre utbildningen men även det lägre skolväsendet. Då sade riksdagen, att här måste man nog ha litet mer pengar till den internationalisering som annars skulle komma att sättas på undantag. Man anslog då tre eller fyra miljoner kronor, tror jag, som korrektiva medel till denna internationalisering som annars kanske bara skulle rikta sig mot västvärlden. I den frågan var vi överens. Även moderaterna och deras företrädare i utbildningspolitiken tyckte att detta var bra.

Anf. 80 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Nu kommer vi in på en principfråga som är ganska intressant. Jag är övertygad om att moderata samlingspartiet är med, och jag är också övertygad om att alla kommer att vara med, när det gäller att ta fram medel för att få en bra diskussion inför en EG-omröstning. Men vi har under en lång följd av år arbetat med skolorna på det sättet att vi har haft projektstöd, riktade statsbidrag osv., där vi har försökt att styra skolans utveckling genom centrala instanser.

Nu har riksdagen, före mitt tillträde, bytt modell och försöker bygga på det lokala ansvaret och tilltron till dem som arbetar ute i skolorna. För mig är det mycket logiskt att i det sammanhanget hävda och peka på vad läroplanen säger om allsidig undervisning. Jag utgår faktiskt ifrån att de lärare som har ansvaret för att fullfölja detta klarar av sin uppgift. Då är inte den första åtgärden som jag kan komma på att vi skall hitta ytterligare ett specialstöd.

Det handlar snarare om att se till att skolan totalt sett har en någorlunda vettig budget.

Anf. 81 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Detta med vettig budget kan vi återkomma till i debatten i morgon.

Jag tycker att detta är en viktig fråga och att det är motiverat att regering och riksdag öronmärker pengar till skolan i denna mycket viktiga fråga framöver. Det är kanske inte i första hand jag och Beatrice Ask som kommer att leva ute i det nya Europa som det talas om, utan det är just de elever som i dag går i skolan. Jag är övertygad om att de kommer att möta en förändrad miljö. Kommer det i samband med folkomröstningen att öronmärkas pengar till skolan för att informera om EG-frågan och medlemskapet? Hur det nu blir i unionen eller hur det kommer att se ut framöver vet vi ju inte riktigt. Kommer skolan att kunna få en del av dessa pengar för att kunna förbättra undervisningen om EG? Det är en rak fråga.

Anf. 82 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Vi har ännu inte diskuterat detaljer för detta eller summor. Men det är alldeles självklart att skolan måste vara en av de viktigaste instanserna för den typen av stöd av det enkla skälet att det är i skolan vi når alla.

Anf. 83 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Om regeringen inte har diskuterat detta riktigt färdigt ännu skall jag väcka en motion vid första lämpliga tillfälle. Det kan väl bli vid någon tilläggsbudget. Då kan skolan få de här medlen framöver. Jag tror att många utbildningspolitiker i den här kammaren kommer att ställa upp på ett sådant krav.

Det krävs litet annorlunda material när man vänder sig till olika ålderskategorier. Just därför tycker jag att det är lämpligt att skolan får särskilda medel för den här frågan. Det är ju under tidsperioden framöver, fram till ungefär 1994, som det är aktuellt med dessa öronmärkta medel.

Vi skall inte vara så försiktiga och vara rädda för att säga: Detta är viktigt, och det här vill vi ge medel till så att ni kan belysa detta på ett allsidigt sätt. Det är inte att styra skolan. Skolan har fortfarande rätten att säga: Nej tack, vi vill inte. Vi vill använda SAF:s material.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:333 om den psykiatriska vården

Anf. 84 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Göthe Knutson har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att skapa en tydlig skillnad mellan sluten psykiatrisk vård och den öppna vården.

Lagen om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall (LSPV) ersattes av ny lagstiftning den 1 januari i år. Reglerna för den psykiatriska tvångsvår-

den har numera delats upp på två lagar, nämligen lagen om psykiatrisk tvångsvård med allmän reglering av tvångsvård åt vissa allvarligt psykiskt störda (1991:1128) och lagen om rättspsykiatrisk vård med särskild reglering av tvångsvård åt vissa lagöverträdare (1991:1129).

I lagen om rättspsykiatrisk vård har särskild hänsyn tagits till samhällsskyddet. Detta sker genom att domstol, om det finns risk att den dömde på nytt begår brott av allvarligt slag, kan besluta om särskild utskrivningsprövning när den dömer någon till rättspsykiatrisk vård. En person som har dömts till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning får skrivas ut eller ges permission endast efter beslut av allmän förvaltningsdomstol. Om rätten har beslutat att en patient skall skrivas ut eller få permission får detta överklagas av åklagaren.

Vidare kan den dömdes vistelse utanför vårdinrättningen förenas med särskilda villkor. Det kan gälla t.ex. skyldighet att underkasta sig medicinering, att hålla kontakt med en viss person, förbud att använda berusningsmedel samt förbud att ta kontakt med vissa personer eller att vistas på vissa platser.

Den rättspsykiatriska vården ges på sjukvårdsinrättningar som drivs av sjukvårdshuvudmännen. Det är således dessa huvudmän som har det yttersta ansvaret för att säkerheten är tillfredsställande och att rymningar därmed förhindras. Sjukvårdshuvudmännen har regionala enheter som är anpassade för särskilt vårdkrävande patienter. Dessa enheter kan vara lämpliga vid vård av patienter som är särskilt rymningsbenägna.

Den nya lagstiftningen har bara gällt under en dryg månad, vilket innebär att det är för tidigt att uttala sig om effekterna. Socialstyrelsen har dock förstärkt sin tillsyn över den psykiatriska tvångsvården. Enligt min mening får resultatet av styrelsens arbete utgöra underlag för att bedöma om de vidtagna åtgärderna är tillräckliga. Jag vill också nämna att det vid lagstiftningens tillkomst förutsattes att en utvärdering kommer till stånd. Avsikten är att ett uppdrag skall lämnas till socialstyrelsen för att få en god grund för bedömning av den nya lagstiftningen.

Anf. 85 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar för detta, som jag tycker, utförliga svar. Jag skall genast be att få ställa ytterligare en fråga till sjukvårdsministern, nämligen när han är beredd att ge detta nya uppdrag till socialstyrelsen. Jag frågar med anledning av de händelser som inträffar och som inte bara handlar om utskrivningar utan framför allt om det jag har frågat om, nämligen när man skall stänga, och helst låsa, svängdörrarna på de mentalsjukhus där det uppenbarligen förekommer alltför många rymningar för att det skall vara acceptabelt.

Min fråga föranleddes av en rymmare som för sjätte gången på tre år avvek. Han har gjort sig skyldig till mord på två ungdomar. Han flyttades märkligt nog efter femte rymningen till ett boende i en s.k. rehabiliteringsstuga vid Östra klinikerna i Vänersborg. Väl kommen till den här sista slussen var det bara att promenera ut. Inte bara polisen i det distriktet utan även i andra distrikt är mycket trötta på dessa ständigt återkommande larm. Polisen har som bekant annat att göra och borde få koncentrera sig på det. Detta är enligt min uppfattning mycket släpphänt.

Sedan vill jag också ta upp ett annat fall som redovisas i tidningen Expressen den 28 januari i år, alltså sedan den nya lagen trätt i kraft. Jag kan inledningsvis konstatera att en 33-årig man var dömd till sluten psykiatrisk vård och rymde från Säters sjukhus fasta paviljong. Efter tre veckor slog han ihjäl sin hustru. I dag är han på fri fot, och man kan inte göra någonting åt honom. Vad har sjukvårdsministern för råd att ge huvudmännen för denna vård?

Anf. 86 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag har under min tid i samhällsarbetet och även som flitig tidningsläsare inte stött på några mentalsjukhus med svängdörrar, men det är möjligt att det finns några sådana. Det är i botten fråga om en mycket svår avvägning mellan å ena sidan samhällsskyddet, den självklara rätten för ett samhälle att skydda sig mot individer som är farliga oavsett om de bedöms som psykiskt sjuka eller inte, och å andra sidan önskemålet att kunna bota eller rehabilitera människor så att de kan komma ut i samhället. Det är den svåra avvägningen som varje civiliserat samhälle måste göra.

Vi har, som jag redovisade i mitt svar till Göthe Knutson, nyligen ändrat lagstiftningen i Sverige för att i vissa delar skärpa samhällsskyddet. Jag förmodar att Göthe Knutson delar min uppfattning att de gångna 40 dagar som lagstiftningen varit i kraft är i kortaste laget för att göra en bedömning av om de nuvarande reglerna är tillräckliga eller inte. Jag redovisade i mitt svar att vi kommer att återkomma till frågan, men vi har inom regeringen ännu inte tagit ställning till exakt när det kommer att ske. Som jag nämnde i mitt svar har det hela tiden förutsatts att en utvärdering skulle kunna äga rum.

Vad gäller rymningen från Säter tänker jag inte kommentera den – bl.a. därför att jag inte känner till den.

Anf. 87 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Denna rymning från Säter finns redovisad i Expressen den 28 januari i år, och den upptar hela första sidan. Här återkommer detta som vi har hört så många gånger från domare, nämligen att det såsom lagen är skriven inte fanns något annat att göra än att släppa vederbörande på fri fot. Nu har prövningen i utskrivningsnämnderna upphört, och i stället är det länsrätten och kammarrätten som har ansvaret. Man hamnar då i den situation som nu föreligger i det här fallet med Säter.

Vederbörande har efter att ha mördat sin hustru och stuckit ifrån den s.k. vården varit på fri fot, och det är han uppenbarligen också i dag. Han har misshandlat och mordhotat personer, gjort sig skyldig till rån osv. samt handlat med knark. Polisen har sedan fått problem att hitta en anstalt där han tas emot. Man har t.ex. åkt taxi 17 mil från en ort till en annan. Efter att ha varit intagen på den psykmottagningen är han ute på fri fot igen. Vad säger statsrådet om detta?

Anf. 88 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det är frestande att kommentera just detta, men jag skall låta bli att göra det. Jag kan bara konstatera att de regelsystem vi har innebär att sjukhushuvudmännen skall ansvara för vården.

I samband med den rättspsykiatriska vården har regeringen som uppgift att efter hörande av polismyndigheter och åklagarmyndigheter godkänna denna typ av inrättningar runt om i Sverige. Regeringen har under de senaste veckorna godkänt ett stort antal inrättningar som huvudmännen ansökt om tillstånd för, och jag räknar med att regeringen under de närmaste veckorna kommer att godkänna fler. Att det skulle vara ett vanligt inslag i vården att åka 17 mil och inte hitta någon inrättning där man kan ta hand om de personer som bör omhändertas tvivlar jag tills vidare på.

Anf. 89 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Detta är alldeles säkert inte något isolerat fall. Jag har läst innantill i en tidning som brukar vara mycket trovärdig. Jag vet att man kontrollerar fakta innan man sätter sådana här ganska uppseendeväckande beskrivningar på pränt. Där står: "Men nu är 33-åringen åter en fri man. I går tog han in på ett hotell som socialen betalade.

De personer som varit utsatta för mannens förföljelser är förtvivlade.

– Jag vet inte vad jag ska ta mig till. Han har inte ens dragit sig för att ge sig på min 80-åriga mor, förklarade en av dem gråtande i går."

Rikspolischefen har uttalat sig med anledning av detta och kanske flera andra fall och sagt att det måste bli en ändring. Här går han utanför det område som sjukvårdsministern har att svara för. Han kräver nämligen, precis som vi moderater, att man bör överväga att låta vederbörande krypa in i fängelse. Man fäller alltså en dom, och när vederbörande av domstol anses frisk, får han avtjäna straffet i fängelse.

Anf. 90 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag kan förstå den tankegång som här framförts av rikspolischefen och som nu också framförs, om jag förstod saken rätt, av moderata samlingspartiet. Samtidigt vill jag inför den framtida debatten om dessa frågor, som naturligtvis inte är avslutad i och med ändringen av den här lagstiftningen, peka på att det är något motsägelsefullt att först bestämma att en människa skall omhändertas för vård beroende på att han eller hon inte varit ansvarig för sina handlingar för att sedan när vederbörande anses frisk komma på att vederbörande skall ta ansvar för sina handlingar. Det är bra om man fortsätter den debatten även inom moderata samlingspartiet.

Anf. 91 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Kriterierna för när någon skall överföras till sluten psykiatrisk vård har stramats upp. Det skall bli betydligt färre sådana fall. Det tyder på att det inte är alldeles givet och framgår inte klart av kriterierna vem som skall förklaras såsom varande psykiskt sjuk eller i abnormt tillstånd vid våldshandlingen. Här finns något varierande skalor och begrepp.

Jag skall inte pressa statsrådet, som är ansvarig för sjukvården, när det gäller frågan om vederbörande skall avtjäna fängelsestraff, men det handlar också om det vi kallar för omgivningsskyddet. Om någon – och detta är det pinsamma – har mördat någon, varit en våldsverkare, och bedömts som sjuk vid tillfället, kan vederbörande bli friskförklarad efter några få månader och få röra sig fritt i samhället och göra om detsamma. Då kan man fråga sig

om det inte vore bättre att man låste in honom – det är ofta en man – och bokstavligen kastade nycklarna. Men jag vill inte uttrycka mig så abrupt.

Anf. 92 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det gläder mig att Göthe Knutson inte anslöt sig till uppfattningen att vi skulle låsa in vissa personer i Sverige som begått allvarliga brott och kasta nycklarna.

Anf. 93 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Det är alltid roligt att göra någon glad, men detta är en mycket allvarlig fråga för väldigt många, och även för dem inom psykvården. Polisen har, som jag inledningsvis sade, tröttnat på att jaga rymlingar som bildligt talat kan gå ut genom svängdörrar.

Nu tackar jag statsrådet för att han givit så många svar.

Anf. 94 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag vill inför frågeställaren och kammaren summera de svar som jag givit.

Det handlar för det första om en mycket svår avvägning som måste göras mellan å ena sidan skyddet av medborgare och samhället i övrigt och å andra sidan den enskildes möjlighet till rehabilitering. För det andra har vi vid årsskiftet genomfört en förändring av lagstiftningen som stärker samhällsskyddet. För det tredje skall vi se till att pröva om denna lagstiftning är tillräcklig.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på frågorna 1991/92:362 och 366 om ersättningen vid graviditet

Anf. 95 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Gudrun Schyman har frågat socialministern om han avser att vidta några åtgärder för att förändra reglerna för ersättning vid graviditet, t.ex. i riktning mot större valfrihet vid uttag av havandeskapspenning. Ines Uusmann har frågat socialministern om han avser att agera för att stävja arbetsgivares missbruk av möjligheten att vägra betala ut sjuklön till en anställd i samband med graviditet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Enligt bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring (3 kap. 9 §) har en försäkrad kvinna rätt till havandeskapspenning om havandeskapet har satt ned hennes förmåga att utföra uppgifterna i sitt förvärvsarbete med minst en fjärdedel och hon inte kan omplaceras till ett mindre ansträngande arbete. Om kvinnan däremot under graviditeten drabbas av sjukdom som sätter ned hennes arbetsförmåga skall hon ha ersättning i form av sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön eller sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring. Någon förändring i det här avseendet har inte avsetts genom införandet av sjuklönebestämmelserna den 1 januari i år. Om en kvinna som är sjuk blir vägrad sjuklön under graviditet kan hon vända sig till försäkrings-

kassan och begära ersättning enligt den s.k. sjuklönegarantin. Finner kassan att sjuklön borde ha utbetalats är kvinnan berättigad till ersättning direkt från kassan och arbetsgivaren kan av kassan krävas på ersättning för det utbetalda beloppet.

Frågan om rätten till sjukpenning i samband med graviditet är komplicerad. Detta gäller framför allt gränsdragningen mellan situationer då havandeskapspenning är den rätta ersättningsformen och situationer när ersättningen i stället bör utbetalas i form av sjukpenning. Frågan har aktualiserats hos socialdepartementet vid flera tillfällen. Jag vill dock betona att ersättning bör utbetalas till kvinnor som inte kan förvärvsarbeta på grund av nedsatt arbetsförmåga i samband med graviditet. En annan fråga är givetvis i vilken grad arbetsförmågan är nedsatt. Den frågan bör lösas i enlighet med den praxis som gäller på sjukförsäkringsområdet.

Anf. 96 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag skall be att få tacka för svaret. Jag tycker det var onödigt långt. Av effektivitetsskäl skulle det kanske ha kunnat skurits ned till en mening. Svaret hade kunnat vara: Nej, jag tänker inte göra någonting. De regler som gäller vet vi ju om, så svaret verkar litet onödigt.

Jag tycker det är tråkigt att regeringen inte tänker göra någonting. Jag vet om att reglerna inte har ändrats i och med införandet av arbetsgivarinträdet, och det gör det ännu mer komplicerat. Det har redan tidigare varit komplicerat.

Eftersom så många kvinnor har nedsatt arbetsförmåga på grund av besvär under graviditeten har många kvinnor fått tjata sig till en sjukskrivning. Man har inte velat ta ut den föräldraförsäkring man har rätt till innan barnets födelse, utan den ledigheten vill man skjuta fram. Inte minst nu när det ser ut som det gör och det inte finns barnomsorg för barn under ett och ett halvt års ålder behöver man den tiden efter det att barnet fötts. Det har då utvecklats en praxis som inte alls är särskilt bra. Många kvinnor har tyckt att det varit en pinsam situation att försöka tjata sig till en sjukskrivning.

Nu finns detta fortfarande kvar, och till det läggs att arbetsgivaren kan säga nej. Läkaren säger att det inte är något sjukdomstillstånd, och arbetsgivaren kan säga att det är självförvållat, och det kan man naturligtvis i viss mån säga att det är. Men kvinnan har svårt att fullfölja arbetsuppgifterna.

Det jag velat peka på i min fråga är möjligheterna att underlätta för kvinnan i den här situationen. Vi i vänsterpartiet har i en motion, väckt under den allmänna motionstiden, lagt fram ett förslag om en obligatorisk havandeskapspenning. Det är ett förslag som tidigare har framförts redan 1988 till departementet av Svensk förening för gynekologi och obstetrik för att komma runt den ofta mycket förnedrande situationen för kvinnor, nämligen att behöva tjata sig till ett läkarintyg, kanske övertala läkaren, och sedan övertyga en arbetsgivare. Slutligen måste de kanske överklaga ärendet och driva det vidare, och det i samband med graviditeten.

Det här är ingen bra situation. Jag hade förväntat mig ett mycket mer positivt svar än bara: Nej, vi tänker ingenting göra. Jag tycker nog att statsrådet skall överväga svaret. Inte längden, utan innehållet.

Anf. 97 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Också jag vill tacka för svaret.

Det har skapats nya problem i och med införandet av sjuklönesystemet. Tidigare spelade det för arbetsgivaren ingen roll om kvinnan fick havandeskapspenning eller var sjukskriven. Arbetsgivaren tog inte pengarna ur egen kassa. Det är en nyhet.

I och för sig kan man förstå att en arbetsgivare gör vissa försök att komma undan genom att säga: Skall det vara någon ledighet, får det väl vara ledighet med havandeskapspenning. Han sparar ju några kronor om försäkringskassan betalar. Jag ser det som ett stort problem framöver om inte alla – politikerna, socialdepartementet, riksförsäkringsverket och försäkringskassorna, som är de myndigheter vi har – ger mycket tydliga signaler till arbetsgivarna att den enskilde aldrig får drabbas eller komma i kläm.

Jag är medveten om att man med en lagstiftning inte kan komma åt alla enskilda fall, men man måste ha en praxis, vilket också nämns i svaret. Signalerna måste vara mycket tydliga från försäkringskassan. Men för att försäkringskassan skall ta upp den här frågan är det viktigt att man också från socialdepartementet uppmärksammar detta. I det läge vi nu befinner oss med lågkonjunktur och arbetslöshet är den enskilde anställde mycket svagare i förhållande till arbetsgivaren än i ett annat konjunkturläge. Det är då dubbelt viktigt att vi ger de rätta signalerna. Jag vill därför fråga statsrådet vad man på departementet kommer att göra för att ge denna trygghet åt kvinnorna.

Anf. 98 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Den reform som genomfördes för sex sju veckor sedan, den 1 januari, innebär att arbetsgivarna svarar för utbetalningen av ersättning de två första veckorna. Den kopplades till en sänkning av arbetsgivaravgiften som skall motsvara den genomsnittliga kostnaden. Detta är en mycket stor reform. Vi har i Sverige ca 10 miljoner sjukfall om året. Det är alldeles uppenbart att det innebär en stor förändring om många av dessa fall förs över från försäkringskassorna, som har handlagt sådana fall i decennier, till arbetsgivarna. Det är en ordning som i och för sig finns på flera håll i Europa, men vi är i Sverige ovana vid den. Vi skall därför inte vara förvånade om det blir fel här och var. Det kan naturligtvis också missbrukas – som allt annat här i livet – i detta fall av arbetsgivaren. Den viktiga signalen är att någon förändring i vad gäller exempelvis reglerna för havandeskapspenning och sjukpenning inte har avsetts, vilket har bekräftats av bl.a. Gudrun Schyman i hennes inlägg alldeles nyss.

Sedan får jag väl be Gudrun Schyman om ursäkt för att svaret var i längsta laget. Jag ber kammaren om en viss tillgift på den punkten, med tanke på att mitt nästa svar, till Birgitta Dahl, är desto kortare och att genomsnittslängden därför kanske uppfyller Gudrun Schymans krav.

Det är naturligtvis rimligt att man informerar allt vad man kan om det här, och det har riksförsäkringsverket gjort. Det behövs säkert mycket mer information; alla vi som har sysslat med information vet att det är en svår uppgift att nå hundratusentals arbetsgivare när det har hänt någonting nytt. Det

kommer säkert att dyka upp en del fall som är av samma art som det fall som har beskrivits i massmedia.

Det viktiga är att vi samtidigt sänder signalen att den enskildes rättigheter inte har påverkats. Efter ett antal fall – jag hoppas att det blir så få som möjligt – kommer väl den signalen att gå fram, t.o.m. till den siste arbetsgivaren. Låt oss hoppas att massmedia och politiker av olika slag är uppmärksamma på eventuellt missbruk som kommer att ske i början – med många miljoner fall får man räkna med att det sker – och att det leder fram till att det är alldeles klart att den gamla praxisen gäller.

Anf. 99 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Det är inte alls så att jag vänder mig principiellt mot långa svar, statsrådet, utan det gör jag bara när de är innehållslösa.

Jag är medveten om att den här förändringen inte innebär någon förändring av den enskildes rätt. Men det blir ett annat prövningsförfarande i och med att också arbetsgivaren kommer in. Det kommer säkert att bli prövningar i en hel del fall, inte bara vad gäller sjukskrivningar vid graviditet. Riksförsäkringsverket säger ju att man tror att många företagare nu vill testa reglerna för sjukskrivningen och att det då blir en hel del trassel. Att det blir mer komplicerat för den enskilde kan man nog förvänta sig.

Den situation som jag tar upp, med de gravida kvinnorna, har varit besvärlig redan tidigare. Det har riktats mycket kritik, och det har utvecklats en praxis vad gäller sjukskrivningar som inte har varit bra. En del har varit frikostiga, andra inte. En del kvinnor har blivit sjukskrivna, andra har fått tjata, böna och be. Det är en dålig praxis som har utvecklats, och den kommer nog att förstärkas nu, eftersom det handlar om relationen till dels läkaren, dels arbetsgivaren och dels försäkringskassan. Det vore alltså läge att nu ändra på detta redan dåliga tillstånd.

Anf. 100 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag är i och för sig nöjd när statsrådet säger att han är överens med mig om att det här inte skall innebära någon förändring för den enskilda personen, men jag tror också att det är mycket viktigt att statsrådet och tjänstemän på socialdepartementet kan trycka på i olika sammanhang, av den anledningen att sådana här frågor annars mycket sällan får genomslag i media. Det är inte bara många arbetsgivare utan också många enskilda tjänstemän på försäkringskassorna som skall nås av information. Jag står bakom sjuklönesystemet, men nu handlar det om att den enskilde inte skall drabbas av missbruk som kan åstadkommas.

Anf. 101 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Till Gudrun Schyman vill jag bara säga att det får vara en fråga om tycke och smak huruvida svaret är innehållslöst eller inte. Jag tycker att jag där beskriver precis hur läget är för närvarande. Om man är tillräckligt väl påläst, som jag förstår att Gudrun Schyman är, är det möjligt att man kan uppfatta svaret som för långt.

Ines Uusmann och jag har uppenbarligen samma uppfattning, nämligen att det är angeläget att alla som har möjligt att påverka det hela, inkl. sjuk-

vårdsministrar, talar om vad som gäller. Jag har försökt göra det, bl.a. i det svar som jag nyss gav.

Anf. 102 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Jag skulle vilja testa detta förslag, som jag vet har förts fram till socialdepartementet, om att man i stället för att hålla på med sjukskrivningar och möjlighet att ta ut föräldraförsäkringen två månader före förlossningen, går in för en lösning med att uttänja rätten till havandeskapsersättning, som i dag utnyttjas mycket restriktivt. Man skulle kunna tänka sig att införa ett sådant obligatorium, som inte kan missbrukas – det kan inte skjutas till efter förlossningen. Jag tror inte att det skulle kosta mer, därför att den grupp kvinnor som det handlar om är i dag sjukskrivna, genom ett krångligt förfarande. Om detta byttes mot en obligatorisk havandeskapspenning, två månader före förlossningen, kunde det vara en elegant lösning. Jag vill bara ha en kommentar.

Anf. 103 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag skall försöka ge en kommentar. Jag misstänker att Gudrun Schyman inte menar det hon säger när hon talar om obligatorisk sjukpenning. Hon menar förmodligen att man har en rätt att få ut den, inte att man är tvungen att ta ut den. Om jag tolkar det så som jag gissar att hon avser, är det en av de saker som jag tycker att man kan överväga när man diskuterar den här frågan. Men jag ger inga som helst löften om att det blir något sådant, då det, som jag antyder i svaret, har dykt upp flera synpunkter på hur detta skall hanteras. En av synpunkterna är det förslag som Gudrun Schyman har framfört, möjligen t.o.m. i en motion.

Anf. 104 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Ja, jag menar naturligtvis att man skall ha rätt att ta ut havandeskapspenning, inte skyldighet. Det är alldeles riktigt att förslaget har framförts under den allmänna motionstiden, så det blir tillfälle för statsrådet att ordentligt sätta sig in i frågan och återkomma med ett positivt svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:367 om förslaget om två karensdagar

Anf. 105 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Birgitta Dahl har frågat mig om regeringen är beredd att dra tillbaka förslaget om två karensdagar.

Svaret på frågan är: Nej.

Anf. 106 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag är inte nöjd, och mitt missnöje gäller inte volymen utan innehållet. Om statsrådets svar hade varit ja, hade jag haft anledning att tacka på hela svenska folkets vägnar. Nu har jag anledning att ställa ett antal frågor.

Det här förslaget har kritiserats hårt, och rättvist, både därför att det är orättfärdigt och därför att det är illa underbyggt. Man kan fråga sig varför regeringen vågar ta strid om en sådan fråga – skälen måste vara mycket starka. Är skälen statsfinansiella? Är det här nödvändigt att göra för att täcka ett oundvikligt underskott? Ja, det skälet blir mindre och mindre giltigt allteftersom kritiken mot beräkningsunderlaget ökar. Både myndigheter och organisationer anser att besparingseffekten blir högst hälften av vad regeringen har räknat med, förutsatt att den vinst som uppstår med karensdagar verkligen dras in till statskassan.

Då är min första fråga: Hur skall regeringen täcka det underskott som uppstår om kritiken visar sig vara befogad? Den andra frågan är om skälet är att regeringen vill vara arbetsgivarna till lags. Det skälet har också minskat i giltighet, efter SAF:s inhopp – förvisso inte med ädla motiv, utan sannolikt betingat av att man upptäckte att åtminstone delar av regeringen övervägde att dra in pengarna.

Med anledning av det vill jag ställa ytterligare ett par frågor, vilka förstärks av att det ryktas att regeringen är oenig i frågan. Avser regeringen verkligen att höja arbetsgivaravgiften, och i så fall med hur mycket? Är det så mycket att man verkligen drar in lika mycket till statskassan som man tjänar på karensdagarna?

Anf. 107 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag var inte helt säker på att Birgitta Dahl skulle bli nöjd med mitt svar, men jag försökte ge det så tydligt och klart som möjligt. Det är inte så att det förslag om två karensdagar som skall ersätta det nuvarande systemet med nedsatt ersättning med 25 % de tre första dagarna är orättfärdigt, och det är inte heller illa underbyggt. Birgitta Dahl förmodade att vi skulle ha mycket starka skäl för att lägga fram ett förslag som det står strid om, och det är klart att vi har starka skäl.

Ett skäl är det statsfinansiella läget, som i huvudsak beror på det som vi ärvde efter den regering som Birgitta Dahl ingick i. Det har att göra med att se till att få en fortsatt utveckling mot färre sjukskrivningar och på det viset befrämja en arbetslinje inom den delen av socialförsäkringarna, precis som man gör inom andra områden. Vi räknar inte med att hälften faller bort – jag har inte sett några trovärdiga skäl som talar för detta.

Vi är inte ett filialkontor till någon intresseorganisation i Sverige, inte heller till de svenska arbetsgivarna. Jag kan möjligen förstå att Birgitta Dahl tror att sådana kopplingar är självklara, med tanke på hennes partis relationer till Landsorganisationen, men för oss är det inte så.

Den sista frågan blev jag något förbryllad över, dvs. om regeringen avser att höja arbetsgivaravgiften med det som motsvarar lättnaden för arbetsgivarna i skyldigheten att betala sjukpenning. Det finns på den punkten en klar markering i den budgetproposition som avlämnades till riksdagen i början på januari, och där finns inga skilda meningar, såvitt jag känner till.

Anf. 108 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! För det första: Kan jag inte få ett klart ja eller nej på den sista frågan?

För det andra: Vi anser att beräkningsunderlaget är ytterligt skakigt, och det är många – inte bara ytterst hedervärda organisationer, utan också myndigheter – som har underkänt regeringens beräkningar. Vi har begärt, och utgår från att vi får, en offentlig utfrågning här i riksdagen för att klarlägga fakta i det här fallet.

Skälet är inte alls att underskott i statskassan skall täckas, som man kunde ha undvikit, utan det handlar om de underskott som uppstod när man sänkte skatterna för kapitalägare och höginkomsttagare utan att ha någon täckning för den stora skattesänkningen på över 10 miljarder kronor. Det är en något pervers fördelningspolitik. Jag skulle vilja fråga: Hur skall ni bära er åt för att täcka det underskottet, om det skulle gå så lyckligt att riksdagen inte godkänner regeringens förslag på den här punkten?

Anf. 109 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag tyckte att jag svarade mycket klart på den sista av de tre eller fyra frågor som Birgitta Dahl har framställt under debatten. Jag skall göra ett försök till, och jag tror att hon skall bli nöjd.

Regeringen har i budgetpropositionen, som avlämnades till riksdagen för en månad sedan, deklarerat samma sak som jag har deklarerat ett antal gånger under hösten, nämligen att vi avser att återta de delar av den sänkta arbetsgivaravgiften per den 1 januari i år, som motsvaras av den lindring i skyldigheten att betala sjuklön som motsvaras av två karensdagar. Jag vet inte om jag kan göra svaret klarare än så. Om Birgitta Dahl har några förslag till hur svaret skall bli klarare är hon välkommen att ge dem.

Sedan återkommer Birgitta Dahl till frågan om underlaget på den här punkten. Självfallet kommer vi att redovisa detta underlag. Vad det handlar om är att regeringen har förklarat att den avser att föreslå riksdagen att besluta om två karensdagar i sjukförsäkringssystemet från den 1 januari 1993. Vi kommer naturligtvis att redovisa alla beräkningar i samband med att vi kommer till riksdagen med vårt förslag. Om det blir en hearing kommer vi självfallet att försöka hjälpa till på alla sätt för att ge svar på de frågor som kan vara intressanta för Birgitta Dahl.

Till sist vill jag bara säga att vi ärvde en ekonomi som Birgitta Dahl var medansvarig för och som innebar att Sveriges BNP i fjol sjönk.

Anf. 110 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Regeringen började med att ofinansierat sänka skatterna med mer än dubbelt av det belopp som regeringen i sina mest orealistiska glädjekalkyler räknade med att ta in på att införa två karensdagar. Jag frågar: Är det verkligen ansvarsfullt att handla på det sättet i regeringen? Hur skall ni bära er åt om era beräkningar inte visar sig stämma eller om era förslag inte går igenom? Och hur kan ni försvara en sådan politik?

Fru talman! Den 14 januari höll Bo Könbergs departementschef och partiledare ett tal för socialförvaltningen i Stockholm, där han sade så här:

"I allmänna ordalag är det lätt att ropa på nedskärningar för att få utrymme för skattesänkningar – men när man konkretiserar handlingsmöjligheterna tystnar skallen.

---.

Skall vi sänka ersättningen i sjukförsäkringen? Nej, även två karensdagar är för mycket!"

Håller Bo Könberg med Bengt Westerberg?

Anf. 111 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag lyssnade, som vanligt, med intresse på Birgitta Dahl – jag lyssnar på alla riksdagsledamöter när de talar. Jag är mycket förbryllad över det citat hon läste upp, då det handlade om påstående att min nära kollega och departementschef Bengt Westerberg skulle ha en annan uppfattning i frågan om karensdagar än den som regeringen hade förelagt riksdagen några dagar tidigare. Birgitta Dahl kan lugnt utgå från att det referatet eller citatet självfallet inte är korrekt.

Skattesänkningarna är en del av regeringens ekonomiska politik för att komma ur det ekonomiska läge som Birgitta Dahl och andra socialdemokrater lämnade efter sig. I den ingår också andra förändringar i det svenska systemet, bl.a. att se till att skatter, av typen förmögenhetsskatter på arbetande kapital och småföretag, tas bort, i akt och mening att vi skall få mera tillväxt i Sverige, vilket ökar välståndet och ger ökade möjligheter att få en bättre välfärd.

Anf. 112 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Min mamma använde när vi var små ett uttryck som var mycket bra och som jag påmindes om när jag såg Bo Könberg stå här och breda ut sig. Hon tittade oss i ögonen när hon hade anledning att göra det och sade: Nu svänger du dig allt, lilla vän. Det har jag anledning att säga till Bo Könberg nu.

Jag har inte fått svar på några av mina frågor. Var vidare försiktig med att ifrågasätta Bengt Westerberg! Det som jag här har i min hand är ett tryckt dokument, anförande av Bengt Westerberg vid konferens vid Stockholms socialförvaltning den 14 januari 1992. Jag tycker att ni får göra upp det här i familjen, men det är inte första gången som Bengt Westerberg går ut i anföranden och talar ett annat språk än regeringen.

Jag tycker att det ligger en moral i att leva som man lär. Det räcker faktiskt inte med att hålla sådana här vackra tal, utan man skall leva som man lär. I livet har såväl Bengt Westerberg som Bo Könberg lagt fram förslag som strider mot all rättfärdighet i vårt samhälle.

Anf. 113 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Trots att jag har hört Birgitta Dahl tidigare genom åren är jag litet förvånad över att hon nu påstår att hon inte har fått svar på sina frågor. Hon har börjat med att ställa en fråga om huruvida regeringen tänker ta tillbaka förslaget. Jag har svarat nej. Hon har frågat hur vi ser på kalkylerna. Jag har svarat med att säga hur vi ser på dem. Hon har frågat om vi skall höja arbetsgivaravgifterna, och jag har två gånger talat om att vi tänker göra det, osv. Sedan är hon ändå beredd att ta till det enkla knepet att säga att hon inte har fått svar på sina frågor.

Jag har ingen som helst närmare kännedom om Birgitta Dahls mamma.

Dock verkar det som om hennes förmaningsord inte har gett någon vidare effekt på hennes dotter.

Anf. 114 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Jag skall erkänna att jag på två frågor har fått svar. Regeringen tänker fullfölja sitt förslag i förhoppning om att det skall gå igenom i riksdagen, och regeringen tänker dra in till statskassan den del av arbetsgivaravgiften som blir över om man inför karensdagar. Men på alla andra frågor saknas det svar, inkl. på frågan hur ni skall bära er åt för att täcka det hål som uppstår i budgeten om det visar sig, vilket de flesta tror, att era kalkyler inte stämmer eller – vilket vore bättre – om ni inte får igenom förslaget om karensdagar. Kan ni t.ex. faktiskt tänka er att i stället ändra på er skattepolitik, så att den fördelar bördorna mera rättvist?

Anf. 115 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Nu konstaterar Birgitta Dahl att hon har fått svar på sina konkreta frågor. Däremot fortsätter hon att klaga över att hon inte har fått svar på sina hypotetiska frågor, och det kommer hon inte heller att få.

Anf. 116 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det kommer att visa sig att de frågor som Bo Könberg kallar hypotetiska i högsta grad handlar om verkligheten. Om man kostar på sig utgifter som man inte kan betala – och det gjorde ni när ni sänkte skatterna för kapitalägarna och höginkomsttagarna utan att ha täckning för det – brukar man bli ställd till svars för det. Då brukar man bli tvungen att betala tillbaka pengarna eller lämna tillbaka varan. Hur skulle det vara att dra tillbaks skattesänkningarna för kapitalägarna och höginkomsttagarna för att få ordning på budgeten?

Anf. 117 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Förmodligen för sista gången i dag: Regeringen har föreslagit riksdagen och fått igenom förslag om att sänka tillväxthämmande skatter. Skälet till detta, Birgitta Dahl, är inte alls det som Birgitta Dahl säger sig tro – jag är inte säker på att hon verkligen tror på det – dvs. någon allmän önskan att försöka gynna några som är rika på bekostnad av många som är fattiga, utan skälet är att vi är övertygade om att den typen av skattesänkningar kommer att öka tillväxten i Sverige. Vi skulle då inte behöva återigen få uppleva år som det gångna, när Sveriges BNP sjönk med kanske 15–20 miljarder. Även Birgitta Dahl borde inse vad utebliven tillväxt kommer att innebära för det svenska välståndet och därmed för den svenska välfärden.

Vi har diskuterat denna fråga i höstas i denna sal, och den gången noterade jag att påpekanden av den här arten inte gjorde något som helst intryck på Birgitta Dahl, och de tycks ha misslyckats också i dag.

Anf. 118 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det är alldeles korrekt att Bo Könbergs försök till bevis inte är övertygande. Vi tror inte att sänkta skatter för kapitalägare och höginkomsttagare skapar jobb och tillväxt. Det skulle däremot en annan politik

än den ni föreslår göra, t.ex. när det gäller bostadsbyggande och infrastrukturinvesteringar – allt sådant som ni har åstadkommit tvärstopp i och som skulle kunna innebära nyttiga och nödvändiga insatser och samtidigt skapa jobb. Det har ni inte gjort. Sådana insatser har ni stoppat, men ni väljer att sänka skatterna för grupper som inte med sina skattesänkningar bidrar till tillväxten. Sedan begär ni att sjuka och människor med tunga och riskfyllda arbeten skall betala notan.

Anf. 119 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Låt mig bara påminna Birgitta Dahl och lyssnande riksdagsmän om att vad gäller exempelvis frågan om att ta bort skatten på arbetande kapital i företag har f.d. vänsterpartiet kommunisterna, nu vänsterpartiet, numera ungefär samma uppfattning som regeringen, medan Birgitta Dahl envisas med att framställa detta som en reform för de rika. Men detta kan väl vara intressant för ett seminarium på den vänstra kanten av det svenska politiska fältet.

Anf. 120 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det var ett utomordentligt märkligt påpekande. Jag tycker inte att detta är något som folkpartiet liberalerna eller den borgerliga regeringen har anledning att känna någon särskild glädje över eller heder av.

Anf. 121 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Avsikten med påpekandet var närmast att konstatera att den svart-vita syn på arbete och kapital och på rika och fattiga som Birgitta Dahl nu kolporterar ut i stora mängder till svenska folket anses i vissa delar litet obsolet även inom det parti som tidigare stod till vänster om Birgitta Dahl.

Anf. 122 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Vi berömmer oss av att vara pragmatiker och reformister och av att se förnuftigt på saker och ting. Vi ser att regeringens politik inte leder till vare sig arbete, tillväxt eller rättvisa.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 10 februari

1991/92:102 av *Sigge Godin* (fp) till finansministern om folkbokföringen:

Den 1 juli 1991 övertog riksskatteverket folkbokföringen från svenska kyrkan. Trots mycket stor tveksamhet så drevs reformen igenom, och följden har blivit att registren redan från starten hamnat på efterkälken. Förseningar uppstår på grund av personalsituationen samt upprepade problem med inkörningsrutiner i datoriseringen.

Vid skattemyndigheten i Sundsvall var eftersläpningen i rapporteringen till församlingarna drygt två månader i slutet av januari 1992. Inga ändringar hade rapporterats till församlingarna sedan den 16 november 1991. Dessa kraftiga förseningar innebär att barn som enligt folkbokföringen inte är födda döps samt att personer som officiellt lever begravs. Det trassliga systemet innebär också att begravningar skjuts på framtiden, anhöriga och kyrkobetjäning får inte längre komma överens om när förrättningar skall ske. Det är en oacceptabel situation som snarast måste åtgärdas.

Detta innebär att församlingarna tvingas att behålla kyrkböckerna trots att de och personakterna skulle vara inlämnade till lokala skattemyndigheten den 1 januari 1992. Representanter för präster och handläggare av kyrkobokföringsfrågor kräver att kyrkböckerna skall få ligga kvar i församlingarna till dess ett väl fungerande kyrkobokföringsregister upprättats.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande frågor till statsrådet:

1. Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att folkbokföringen skall fungera?
2. Är regeringen beredd att överväga en lagstiftning som medverkar till att svenska kyrkans församlingar får ett kyrkobokföringsregister som är ett väl fungerande medlemsregister för kyrkans behov?
3. Är regeringen beredd att tillåta svenska kyrkans församlingar att behålla kyrkböckerna fram till dess att svenska kyrkan får ett tillfredsställande medlemsregister?

16 § Kammaren åtskildes kl. 16.22.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 11 februari

1 § Justering av protokoll 1
2 § Svar på fråga 1991/92:339 om svensk praxis för diplomatiskt erkännande av länder 1
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)
Hans Göran Franck (s)
3 § Svar på fråga 1991/92:368 om skogsteknikerutbildningen 4
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)
Ulf Melin (m)
4 § Svar på fråga 1991/92:372 om djurskyddslagstiftningen 7
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)
Siw Persson (fp)
5 § Svar på fråga 1991/92:374 om djurhållning och landskapsvård .. 9
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)
Jan-Olof Franzén (m)
6 § Svar på fråga 1991/92:363 om Radio Islams sändningar 11
Statsrådet Reidunn Laurén (-)
Gudrun Schyman (v)
7 § Svar på fråga 1991/92:373 om hyresgästers rätt att slippa betala för kabel-TV 13
Statsrådet Reidunn Laurén (-)
Håkan Holmberg (fp)
8 § Svar på fråga 1991/92:337 om arrendators reparationskostnader för bostad 16
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Carl Fredrik Graf (m)
9 § Svar på fråga 1991/92:360 om tillstånd för banker att förvärva organisationsaktier i försäkringsbolag 17
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Jan Bergqvist (s)
10 § Svar på fråga 1991/92:343 om Tjernobylolyckan 23
Miljöminister Olof Johansson (c)
Margareta Winberg (s)
11 § Svar på fråga 1991/92:361 om skolans behandling av EG-frågan 26
Statsrådet Beatrice Ask (m)
Björn Samuelson (v)
12 § Svar på fråga 1991/92:333 om den psykiatriska vården 29
Statsrådet Bo Könberg (fp)
Göthe Knutson (m)
13 § Svar på frågorna 1991/92:362 och 366 om ersättningen vid graviditet 33
Statsrådet Bo Könberg (fp)
Gudrun Schyman (v)

Ines Uusmann (s)
14 § Svar på fråga 1991/92:367 om förslaget om två karensdagar. . . 37
Statsrådet Bo Könberg (fp)
Birgitta Dahl (s)
15 § Anmälan om interpellation
1991/92:102 av Sigge Godin (fp) om folkbokföringen. 42

gotab 40928, Stockholm 1992